

הלכות עירובין פרק ו' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

רמב"ם הלכות עירובין פרק ו' – עירובי תחומין

הקדמה להלכות עירובי תחומין

הצד השווה של כל העירובין

כל שלושת סוגי העירובין – עירובי חצרות (כולל שיתופי מבואות ועירובי מדינה), עירובי תחומין, ועירובי תבשילין – חולקים את אותו יסוד של "עירוב" – ערבוב: פת (להם) יכולה לשנות את המציאות ההלכתית משום שדעתו של האדם על הפת. בעירובי חצרות הפת הופכת את כל הדיירים כבית אחד. בעירובי תחומין הפת גורמת לכך ש"ביתו" של האדם נמצא הלכתית במקום רחוק יותר, ומשם מודדים אלפיים אמה. בעירובי תבשילין הבישול ליום טוב גורם לכך שכבר התחילו להכין לשבת.

חידושים:

1) האם שלמה המלך תיקן את כל שלושת העירובין?

הגמרא אומרת ששלמה המלך חידש את מנגנון העירוב. השאלה היא: האם חידש רק עירוב חצרות, או גם עירוב תחומין ועירוב תבשילין? הגמרא אומרת על התקנה "מצוות עירוב" – אבל יש שלוש מצוות שנקראות כך. המסקנה לכאורה: כל שלושתן, משום שבכולן יש את אותו יסוד – היתר דרבנן על איסור דרבנן. בעירוב חצרות – מתירים את איסור דרבנן של טלטול מרשות היחיד לחצר. בעירוב תחומין – מתירים את איסור דרבנן של הליכה יותר מאלפיים אמה (לפי הרמב"ם ש"ב מיל הוא דאורייתא, אלפיים אמה הוא דרבנן). בעירוב תבשילין – מתירים את איסור דרבנן של הכנה.

2) לפי שיטת ר' עקיבא שתחומין דאורייתא – מהו העירוב?

אם ר' עקיבא סובר שאלפיים אמה הוא דאורייתא (הוא מביא פסוק "ומדותם מחוץ לעיר"), אזי עירוב תחומין מתיר דאורייתא. במקרה כזה זה לא רק תקנה, אלא יותר כמו עצה שעובדת באמת – האדם אכן גר שם הלכתית. (הרמב"ם מביא את הפסוק אבל לא כדאורייתא.)

3) חכמת שלמה – גזירה דרבנן חייבת לבוא עם היתר

חכמתו של שלמה המלך היא אולי היסוד שאי אפשר לגזור גזירה דרבנן ללא מנגנון של היתר. כמו שהראשונים אומרים פעמים רבות בהלכות שבת – כל איסור דרבנן בא עם איזה היתר (בצורך גדול על ידי גוי, וכדומה). זהו יסוד רחב יותר בתקנות חכמים.

מדוע הרמב"ם הפריד הלכות עירובין מהלכות שבת?

עיקר דין תחומין (ש"ב מיל דאורייתא, אלפיים אמה דרבנן) כבר נמצא בהלכות שבת פרק כ"ז. הרמב"ם תחילה הביא את הדאורייתות בהלכות שבת, ואת הדרבנות בקצרה. הדרבנות הארוכות יותר עם כל הפרטים – עירוב חצרות (חמישה פרקים) ועירוב תחומין (שלושה פרקים) – הניח בהלכות עירובין בנפרד. זהו סדרו – תחילה דאורייתות, אחר כך דרבנות עם פתרונותיהן.

עירוב תבשילין שונה – זהו דין ביום טוב, לא בשבת, לכן הרמב"ם הכניס אותו בהלכות יום טוב. אבל עירוב חצרות ועירוב תחומין שניהם קשורים למרחב, מקום, מדידה, ערים – הם "אותו סוג מסכת." לכל שלושת העירובין יש ברכה "על מצוות עירוב" – זה מראה שאפשר לראות עירוב כמצווה – נושא מיוחד הכולל את שלושתם.

הלכה א – הגדרת עירובי תחומין

הרמב"ם: "מי שיצא מן המדינה בערב שבת והניח מזון שתי סעודות רחוק מן המדינה בתוך התחום וקבע שביתתו שם, אף על פי שחזר למדינה ולן בביתו, נחשב הוא כאילו שבת במקום שהניח בו שתי סעודות, וזה נקרא עירובי תחומין."

פשט:

מי שיוצא ערב שבת ומניח מזון שתי סעודות במקום בתוך התחום (אך רחוק מהעיר), קובע שביתתו שם. אפילו הוא חוזר הביתה וישן בביתו, נחשב כאילו שבת במקום העירוב.

חידושים:

1) העירוב אינו נותן יותר מ-2000 אמה – הוא רק מזיז את המרכז ממנו מודדים את ה-2000 אמה. העירוב אינו הופך "את עירך לגדולה יותר", אלא קובע ש"אתה גר שם." ממילא מפסידים מהצד השני. לכיוון אחד אפשר ללכת כעת 4000 אמה (2000 מהבית לעירוב + 2000 מהעירוב והלאה), אבל מפסידים בצד השני.

2) האם עירובי תחומין הוא ממש "עירוב" – נדון האם עירובי תחומין הוא ממש כמו עירובי חצרות, או "חצי עירוב." שניהם קשורים למדידת שטחים, ערים, וחיים בעיר.

3) העירוב חייב להיות בתוך התחום – כדי שיוכל להגיע לעירוב בשבת. אבל לאחר שמגיע לעירוב, יכול לבחור לאיזה כיוון ללכת – כולל חזרה לביתו.

הלכה א (המשך) – ויש לו להלך ממקום עירובו אלפים אמה לכל רוח

הרמב"ם: "ויש לו להלך ממקום עירובו אלפים אמה לכל רוח."

פשט:

ממקום העירוב יכול ללכת 2000 אמה לכל כיוון.

הלכה א-ב – דוגמה: עירוב אלף אמה למזרח

הרמב"ם: "כיצד? הרי שהניח עירובו בריחוק אלף אמה מביתו שבמדינה לרוח מזרח – מהלך למזרח ממקום עירובו אלפים אמה למזרח, ומהלך ממקום עירובו אלפים אמה למערב: אלף מן העירוב עד ביתו, ואלף אמה מביתו בתוך המדינה."

פשט:

מניח את העירוב 1000 אמה מזרחה מביתו. בשבת יכול ללכת 2000 אמה מזרחה מהעירוב, או 2000 אמה מערבה – כלומר 1000 חזרה לבית, ועוד 1000 לתוך העיר.

חידושים:

אם העיר ממשכה יותר מ-1000 אמה מערבית לביתו, אינו יכול ללכת מעבר לסוף האלף – הוא מוגבל.

הלכה ב – כאשר העיר בתוך האלפיים אמה: כולה כארבע אמות

הרמב"ם: "אם מביתו עד סוף המדינה פחות מאלף, אפילו אמה אחת, שנמצא מדתו כלתה חוץ למדינה – חשובה המדינה כולה כארבע אמות, ויהלך חוצה לה תשע מאות תשעים ושש תשלום אלפים."

פשוט:

אם מביתו עד סוף העיר פחות מ-1000 אמה (כל העיר בתוך ה-2000 אמה שלו), נחשבת כל העיר כארבע אמות בלבד, ויכול ללכת עוד 1996 אמה מעבר לעיר.

חידושים:

זהו הכלל שעיר שנמצאת כולה בתוך התחום נחשבת כד' אמות – אותו דין שכבר למדנו בהלכות תחום שבת, שכאשר התחום מסתיים באמצע עיר, אי אפשר ללכת בכל העיר. אבל כאשר כל העיר בתוך התחום, היא כולה כד' אמות.

הלכה ב (המשך) – עירוב בריחוק אלפים אמה: הפסיד את כל המדינה

הרמב"ם: "לפיכך אם הניח עירובו בריחוק אלפים אמה מביתו שבמדינה – הפסיד את כל המדינה כולה... ואין לו מהלך מביתו למדינה לצד רוח מערב אפילו אמה אחת."

פשוט:

מי שמניח את העירוב בדיוק 2000 אמה מביתו, מפסיד את כל העיר. יכול ללכת מהעירוב לביתו (2000 אמה), אבל אף אמה אחת לתוך העיר.

חידושים:

מי ש"קמצץ" ורוצה לנצל את המקסימום על ידי הנחת העירוב בדיוק ב-2000 אמה, למעשה מפסיד – הוא נשאר "כלוא" בביתו ואינו יכול לצאת לעיר. זוהי נפקא מינה מעשית מהיסוד שהעירוב רק מזיז את המרכז, לא מוסיף שטח.

הלכה ג – המניח עירובו ברשות היחיד

הרמב"ם: "המניח את עירובו ברשות היחיד, אפילו היתה מדינה גדולה כנינוה... אפילו עיר חריבה..."

פשוט:

מי שמניח עירובו ברשות היחיד – אפילו עיר גדולה מאוד כמו נינוה, או עיר חרבה שעדיין רשות היחיד – יש דין מיוחד.

חידושים:

- **מה הפך עיר לרשות היחיד** – למשל דלתות ננעלות. עיר היא רשות היחיד לעניין עירוב.

- **"מקום מחיצות"** – אפילו כשאין עיר, אבל יש מחיצות, זו רשות היחיד. אבל בעיר אין צורך במחיצות מיוחדות.

הלכה ו-ז – הניח עירובו בתוך המדינה / חוץ לתחום

הרמב"ם: "מדינה שהיא רשות היחיד... הניח עירובו בתוך המדינה ששבת בה, לא עשה כלום... הרי הוא כבני המדינה כולה שיש להם אלפיים אמה לכל רוח חוץ למדינה, לא הועיל ולא הזק. וכן אם נתן עירובו במקומות המצטרפים לעיר." גם: "נתן עירובו חוץ לתחום" – העירוב גם אינו תקף.

פשוט:

מי שמניח עירובו בעיר שבה הוא שובת, לא עשה כלום – יש לו ממילא אלפיים אמה לכל רוח מהעיר. כך גם אם מניח אותו במקומות המצטרפים לעיר. אם מניח את העירוב חוץ לתחום, גם אינו תקף.

חידושים:

(1) "מדינה שהיא רשות היחיד" – הרמב"ם מתכוון למקום המוקף מחיצות. רשות היחיד יכולה להיות אפילו ללא עיר (כמו מערה הראויה לדירור), אבל אם זו עיר, אין צורך שתהיה דווקא רשות היחיד – מספיק שזו עיר. כל שטח העיר (או רשות היחיד) הוא כמקומו של האדם, והוא מקבל אלפיים אמה לכל רוח משם.

(2) מדוע "לא עשה כלום" – כל מטרת עירוב תחומין היא להאריך את התחום לכיוון אחד. אם העירוב נמצא בתוך העיר, לא הוסיף דבר – הוא כבר שם, הוא כבר רשאי להיות שם. העירוב מתחיל לפעול רק כאשר הוא "מזיז" את מקום שביתתו של האדם למקום חדש.

(3) מקומות המצטרפים לעיר – זה כולל בתים שנמצאים פחות מ-70 אמה ושליש מהעיר, ריבוע העיר, וכו' – כל מה שנחשב הלכתית כחלק מהעיר לעניין תחום שבת.

(4) חוץ לתחום – שני טעמים מדוע פסול: (א) מעשית – אינו יכול להגיע לעירוב בשבת, לכן העירוב אינו יכול לתפקד כמקום שביתתו. (ב) הלכתית – עירוב צריך להיות ראוי לאכילה עבורו בשבת, ואם אינו יכול להגיע לשם, אינו ראוי. אבל הטעם העיקרי אינו שהלחם פסול, אלא שהעירוב "לא בהישג ידו" – לא עשה את העירוב באופן שיכול לעזור לו.

(5) אין קנס גם – כאשר העירוב חוץ לתחום, אין אומרים אפילו לחומרא שהעירוב יפעל (שיפסיד את מקום שביתתו בביתו). העירוב כלל אינו עירוב – "לא יועיל כלום" – הוא נשאר כבן עיר רגיל.

הלכה ח – אין מערבין אלא לדבר מצוה

הרמב"ם: "אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה, כגון שהיה רוצה ללכת לבית האבל, או למשתה של נשואין, או להקביל פני רבו, או חברים שבאו ממדינה אחרת... או מפני היראה, כגון שהיה רוצה לברוח מן הגוים ומן הלסטים... ומן עירוב שלא לאכול מכלל אלו דברי הרשות... הרי זה עירוב."

פשוט:

לכתחילה מותר לעשות עירובי תחומין רק לדבר מצווה – אהבה (ניחום אבלים, שמחת חתן, קבלת פני רבו, קבלת חברים) או יראה (בריחה מסכנה). אבל בדיעבד, אם עשה זאת לדבר הרשות, העירוב תקף.

חידושים:

(1) אהבה ויראה – שתי קטגוריות: הרמב"ם מחלק את הדוגמאות לשתיים: "אהבה" פירושה רצון להגיע למקום (ניחום אבלים, חתונה, רבי, חברים); "יראה" פירושה רצון להתרחק ממהו (גויים, ליסטים). אלו שתי מוטיבציות שונות.

(2) "אהבת ישראל" כיסוד העירוב: כל דוגמאות ה"אהבה" הן בעצם אהבת ישראל – הולכים לאבל, לחתן, לרבי, לחבר. זה מתאים לעניין הכללי של עירוב: בעירובי חצרות חכמים עשו "פירוד" (אסרו הוצאה מבית לחצר), והתיקון הוא עירוב – שהופך את כולם ל"משפחה אחת גדולה". גם כאן: חכמים הגבילו עד כמה רחוק מותר ללכת, מה שמפחית ביקורי אבלים, הליכה לשמחות, פגישת חברים. התיקון של עירובי תחומין הוא לאפשר דווקא מצוות כאלו של אהבת ישראל.

(3) [דיגרסיה: ניחום אבלים בשבת] – מנחמים אבלים בשבת לפי ההלכה, אף שהמנהג אולי לא כך. אנשים חושבים שמכיוון שהאבל אינו יושב שבעה בשבת, אי אפשר לנחם. נשאלת השאלה האם אמירת "המקום ינחם" לבדה היא אבלות בפרהסיא.

(4) משתה של נשואין – קשור למה שכבר למדנו בהלכות שבת, שמותר לעשות חתונה בשבת, ובלבד שתהיה הבעילה לראשונה.

(5) הקבלת פני רבו – קשור למה שלמדנו בהלכות שבת, שבמקום לשבת בבית יש ללכת לבית המדרש.

(6) חברים שבאו ממדינה אחרת – קשור להלכות ברכות, שכאשר רואים חבר אחרי זמן רב עושים שהחיינו.

(7) מדוע חכמים הגבילו עירובי תחומין לדבר מצווה? שני תירוצים אפשריים: (א) חכמים לא רצו שאנשים יתאמצו בשבת בהליכות ארוכות. (ב) העירוב "לא אמיתי" – הוא עושה כאילו הוא גר שם, אבל באמת אינו גר שם, לכן חכמים התירו את ה"פיקציה" רק למצווה. התירוץ השני מועדף.

ו במקום אחד" אינו אומר שהעירוב צריך להיות בדרך – אלא שמקום השביתה** (היכן הוא הולך לשבות) צריך להיות אותה רשות שבה נמצא העירוב. למשל, אם הניח את העירוב על גג בית או על עץ – מקום שבו אינו יכול לשבות – זו בעיה.

(2) יסוד "מקום שביתה" – חייב להיות מקום מעשי: כאשר מניחים עירוב, "מקום השביתה" אינו דווקא הנקודה המדויקת שבה נמצא הלחם, אלא המקום הקרוב ביותר שבו אדם יכול לשבות באופן מעשי – לשבת, לאכול סעודה. אם העירוב נמצא במקום שבו אי אפשר לשבות (כמו קצה גג, עמוד חשמל), מסתכלים על המקום המעשי הקרוב ביותר לידו.

(3) שתי "חידושים" ביסוד זה:

- (א) שביתה צריכה להיות במקום שבו אפשר לשבות באופן מעשי.
- (ב) אם העירוב נמצא במקום לא מעשי, השביתה מועברת אוטומטית למקום המעשי הקרוב ביותר.

(4) הבעיה כאשר המקום הקרוב ברשות אחרת: כאשר העירוב נמצא במקום גבוה ברשות היחיד (למשל עמוד חשמל), והמקום המעשי הקרוב ביותר הוא ברשות הרבים (או להיפך), אינו יכול להוריד את העירוב לאכול כי זו תהיה הוצאה מרשות לרשות – איסור דאורייתא. לכן העירוב אינו תקף.

(5) עץ (אילן) – מדוע אי אפשר לקנות שביתה על עץ: אף אחד לא יושב על עץ ואוכל סעודה – שביתה פירושה דבר מעשי לאדם. המגן אברהם מזכיר טיפוס על עץ הוא שבות (איסור דרבנן), אבל הבעיה העיקרית היא צומת הרשויות – ההורדה מרשות היחיד לרשות הרבים.

(6) טעמו של הרמב"ם באילן: הרמב"ם מזכיר במיוחד את החשש מ"שמא יתלוש" (בקנה – שלא יתלוש), אבל אינו אומר את הטעם של טיפוס על עץ עצמו. זו נקודה בהבנת שיטת הרמב"ם.

הלכה י"א – עירוב בכרמלית

הרמב"ם: אם עירב בכרמלית, ושביתתו ברשות היחיד או רשות הרבים – העירוב תקף.

פשט:

כרמלית היא רק איסור דרבנן. בשעת קניית העירוב – שהיא בין השמשות – חל הכלל שכל דבר שהוא מדברי סופרים לא גזרו עליו בין השמשות במקום מצוה או בשעת הדחק. ממילא היה יכול לטלטל מ/אל הכרמלית בין השמשות, ולכן נחשב שיכול היה לקנות שביתה שם.

חידושים:

(1) החילוק בין דאורייתא ודרבנן: כאשר האיסור בין האדם לעירוב הוא דאורייתא (רשות היחיד/רשות הרבים) – העירוב אינו תקף. כאשר האיסור הוא רק דרבנן (כרמלית) – העירוב תקף, כי בין השמשות לא גזרו.

(2) קושיא על "דחק": הכלל הוא "במקום מצוה או בשעת הדחק" – אבל בעירוב, האם זו באמת מצוה או דחק? ההיתר חל אפילו כאשר אין ממש שעת הדחק, סתם כי החליט כך.

הלכה י"א (המשך) – נתנו במגדל ונעל ואבד המפתח

הרמב"ם: "נתנו במגדל ונעל ואבד המפתח – אם יכול להוציאו בלא עשיית מלאכה הרי זה עירוב, שאין אסור לעשות בין השמשות במקום מצוה אלא מלאכה."

פשט:

כאשר הכניסו את העירוב לארון והמפתח אבד – אם יכול להגיע לעירוב ללא מלאכה דאורייתא (למשל לשבור את הארון, שהוא רק מקלקל – איסור דרבנן), העירוב כשר. כי בין השמשות אסורה רק מלאכה דאורייתא, לא איסור דרבנן.

חידושים:

(8) הטעם לאיסור תחומין: יסוד איסור תחומין הוא שאסור להתעייף יותר מדי בשבת – זהו האיסור העיקרי. העירוב הוא היתר על איסור, לא "מזל". צריך סיבה טובה (צורך מצווה) כדי לקבל את ההיתר.

(9) משל מהחדר: ילד בחדר שרוצה לצאת צריך לבקש רשות מהרבי, הרבי שואל למה, ורק עם סיבה טובה הוא נותן לו ללכת. כך גם בעירובי תחומין – חכמים שולטים שאנשים לא יעשו דברים שהם רק "רשות" ללא צורך.

(10) קושיא: ברכה "על מצוות עירוב" – מצד אחד עושים ברכה שמשמע שהעירוב עצמו הוא מצווה/דבר טוב, ומצד שני אומרים שזה כמעט כעבירה ועושים זאת רק לדבר מצווה. תירוץ: "על מצוות עירוב" אינו אומר שהעירוב עצמו דבר טוב, אלא שזו דרך/מכשיר להתיר ללכת לדבר מצווה.

(11) חילוק בין עירובי תחומין לעירוב הצרות: עירוב הצרות אינו "עצה כזו" – שם טולטלים באמת בשבת, והעירוב מאפשר זאת. אבל עירובי תחומין הוא יותר כמו תחבולה – האדם אינו גר שם באמת.

(12) נפקא מינה מעשית: השולחן ערוך פוסק שאין לעשות עירוב רק לדבר הרשות, אלא לצורך מצווה. אבל בדיעבד, אם עשה עירוב על דבר הרשות, הוא עירוב כשר. המגן אברהם דן האם מותר ללכת בעירוב כדי להתפלל במניין – שהוא לכאורה דבר מצווה חזק.

הלכה ט – במה עושים עירובי תחומין: שיעור מזון שתי סעודות

הרמב"ם: "כל שמערבין בו [שיתופי מבואות] מערבין בו עירובי תחומין, חוץ מעיסה שלא אפאה – אין מערבין בו עירובי תחומין. וכמה שיעור עירובי תחומין? מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד. ואם היה לפתן – כדי לאכול בו שתי סעודות."

פשט:

כל מה שמשתמשים בו לשיתופי מבואות אפשר להשתמש בו לעירובי תחומין, חוץ מבצק שלא נאפה. השיעור הוא מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד בנפרד.

חידושים:

(1) חילוק מעירוב הצרות: בעירוב הצרות צריך רק פת (לחם), ובשיתופי מבואות אפשר להשתמש בכל מאכל. עירובי תחומין כמו שיתופי מבואות – כל אוכל, רק לא עיסה שלא אפאה כי אינה חשובה מספיק.

(2) חילוק מעירוב הצרות בשיעור: בעירוב הצרות מספיק שתי סעודות לכולם (אפילו מאות אנשים). אבל בעירובי תחומין צריך כל אחד בנפרד מזון שתי סעודות.

(3) עצה מעשית לקהל גדול: אפשר לקחת לפתן (תוספת לחם, כמו מי מלח / סוג של מרינדה) שמשתמשים בו מעט מאוד בסעודה – בקבוק ממנו מספיק למאה אנשים לשתי סעודות.

הלכה י – הוא ועירובו במקום אחד

הרמב"ם: "וצריך שיהא הוא ועירובו במקום אחד, כדי שיהא אפשר לו לאכול בין השמשות. לפיכך אם נתכוין לשבות ברשות הרבים והניח עירובו ברשות היחיד, או [להיפך] – אינו עירוב, שאי אפשר להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים בין השמשות אלא בעבירה."

פשט:

המקום שבו מניחים את העירוב צריך להיות אותו מקום שבו האדם הולך לשבות, כך שיוכל לאכול את העירוב בין השמשות. אם העירוב נמצא ברשות היחיד והוא רוצה לשבות ברשות הרבים (או להיפך), העירוב פסול – כי אינו יכול להביא את האוכל אליו ללא עבירה של הוצאה.

חידושים:

1 (1) "הוא ועירוב**

אם העירוב נפסל (התגלגל, אבד, נשרף, או תרומה שנטמאה) – תלוי מתי: מבעוד יום = פסול; משחשיכה = כשר (כי בין השמשות עדיין היה כשר); ספק = כשר (ספק עירוב כשר, ספיקא דרבנן לקולא).

חידושים:

"הספק" יכול להיות שני אופנים: (1) יודעים מתי זה קרה אבל לא יודעים אם אותו זמן היה בין השמשות או כבר לילה; (2) בכלל לא יודעים מתי זה קרה – בא בשבת ורואה שנשרף. בשני המקרים העירוב כשר.

הלכה – שליח: שני אנשים עם ספקות שונים

הרמב"ם: "אמרו לשנים צא וערב עלינו – אחד ערב עליו מבעוד יום ואחד ערב עליו בין השמשות. זה שערב עליו מבעוד יום נתאכל עירובו בין השמשות, וזה שערב עליו בין השמשות נתאכל עירובו משחשיכה – שניהם קנו עירוב, שבין השמשות ספק הוא, וספק עירוב כשר."

פשט:

שני אנשים שלחו שליח. לאחד הניח את העירוב מבעוד יום, אבל נאכל בין השמשות. לשני הניח בין השמשות, אבל נאכל משחשיכה. שניהם כשרים.

חידושים:

החידוש הגדול הוא שזה אינו תרתי דסתרי (סתירה). לא יטענו: אם בין השמשות הוא לילה, אז הראשון כשר אבל השני פסול; ואם בין השמשות הוא יום, אז השני כשר אבל הראשון פסול. הרמב"ם פוסק שכל אחד בנפרד הוא ספק עירוב, וספק עירוב כשר – אין צורך להסתכל על שניהם ביחד.

הלכה – לכתחילה לא לעשות עירוב בין השמשות

הרמב"ם: "ואף על פי כן, ספק חשכה ספק לא חשכה – אין מערבין עירוב תחומין לכתחילה."

פשט:

אף שבדיעבד ספק עירוב כשר, לכתחילה לא יעשו עירוב תחומין בין השמשות.

הלכה – נפל על העירוב גל

הרמב"ם: אם ערימת אבנים נפלה על העירוב בין השמשות – אם צריך רק מלאכה דרבנן להוציא, העירוב כשר. אם צריך מלאכה דאורייתא – העירוב פסול. אם הגל נפל משחשיכה – הרי זה עירוב, כי בין השמשות העירוב עדיין היה כשר. ספק אם נפל מבעוד יום או משחשיכה – הרי זה כשר, לפי הכלל שספק עירוב כשר.

חידושים:

זהו כלל רחב יותר – ספק עירוב כשר. מצב בין השמשות מביא מקרים מעניינים שבהם הכלל מוגבל.

הלכה – עירוב בתרומה שהיא ספק טמאה

הרמב"ם: "אבל המערב בתרומה שהיא ספק טמאה" – העירוב פסול.

פשט:

היו חושבים שמכיוון שספק עירוב כשר, גם כאן יהיה כשר. אבל מכיוון שלמעשה אסור ליהודי לאכול תרומה שהיא ספק טמאה (אפילו זה רק דרבנן), זו סעודה שאינה ראויה לאכילה, ולכן אינו עירוב כשר.

חידושים: חילוק בין ספק עירוב לספק ראוי לאכילה

"ספק עירוב כשר" חל רק כאשר הספק הוא על סטטוס העירוב עצמו (למשל האם נפל גל לפני או אחרי שבת). אבל כאשר הספק גורם לכך שהאוכל עצמו למעשה אינו ראוי לאכילה – העירוב פסול, כי חסר היסוד של סעודה הראויה.

זוהי המשך היסוד – מקום שאי אפשר להגיע לעירוב בגלל איסור דאורייתא העירוב פסול, אבל אם המניעה היא רק איסור דרבנן, העירוב כשר. ממש דומה להלכה בעירובי חצרות.

הלכה י"א (המשך) – נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס

הרמב"ם: "נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס הצומחים מן הארץ – אינו עירוב, גזירה שמא יתלוש."

פשט:

אם הניח את העירוב על קצה קנה או קונדס הגדל מהאדמה, אינו עירוב, כי חוששים שמא יתלוש.

חידושים:

1 קושיא גדולה: תלישה היא איסור דאורייתא, אבל ה"גזירה" שמא יתלוש – כלומר, איסור הטיפוס על עץ או שימוש במחובר – היא רק דרבנן. לפי הכלל שאיסור דרבנן אינו מניעה בין השמשות, העירוב היה צריך להיות כשר!

2 תירוץ (מהמפרשים): בקנה או קונדס השמא יתלוש הוא סכנה קרובה מאוד לאיסור דאורייתא. הטעם הוא שפעמים רבות אי אפשר להבחין האם הקנה עדיין מחובר לקרקע או שכבר נחתך ורק תקוע באדמה. האדם יחשוב שכבר תלוש, ויתן משיכה לקנה כדי להוריד את העירוב – ובכך יעבור על תלישה דאורייתא מבלי לדעת.

3 הכלל: כאשר גזירה דרבנן היא קרובה לאיסור דאורייתא – כאשר קל מאוד לטעות ולעבור על דאורייתא – אזי אוסרים אפילו בין השמשות ערב שבת. הכלל ש"איסור דרבנן מותר בין השמשות" חל רק בדרבנן רגיל, לא בדרבנן הקרוב לדאורייתא.

4 נפקא מינה: אם הקנה כבר תלוש (נחתך) ורק תקוע באדמה (תלישה ונעיצה), ויודעים בבירור שהאדם מומחה ולא יעשה טעות – הרי זה עירוב. כי אז החשש שמא יתלוש אינו שייך.

5 יסוד רחב יותר: היסוד – שדרבנן הקרוב לדאורייתא אסור אפילו בין השמשות – הוא כלל שאפשר ליישם על הלכות אחרות בין השמשות, אף שהרמב"ם לא אמר זאת במפורש בהלכות בין השמשות.

הלכה – מקום העירוב: ארבע אמות

הרמב"ם: "כל המניח עירובו במקום, יש לו מקום עירובו ארבע אמות. לפיכך, המניח עירובו בסוף התחום ונתגלגל העירוב ויצא חוץ לתחום בתוך שתי אמות – הרי זה עירוב. יצא חוץ לשתי אמות – אינו עירוב, שהרי יצא חוץ לתחום."

פשט:

כאשר מניחים עירוב, יש לעירוב "מקום" של ד' אמות (שתי אמות לכל צד). אם העירוב התגלגל עד שתי אמות מחוץ לתחום – עדיין כשר. יותר משתי אמות – פסול, כי אינו יכול להגיע לעירוב.

חידושים:

קושיא: מדוע הרמב"ם אומר כאן שתיים אמות (לכל צד), בעוד שבמקומו של אדם בהלכות שבת נראה היה ארבע אמות לכל צד? תירוץ: שם מדובר במקומו של אדם, כאן מדובר במקום העירוב – והשיעור הוא שתי אמות לכל צד (ביחד ד' אמות). ישנן שיטות שונות כיצד לחשב את הד' אמות.

הלכה – נתגלגל/אבד/נשרף העירוב: מתי זה קרה

הרמב"ם: "נתגלגל חוץ לתחום, או אבד עירובו, או נשרף, או שהיה תרומה ונטמאת – מבעוד יום אינו עירוב, משחשיכה הרי זה עירוב שהרי קנה לו עירובו בין השמשות. ספק – הרי זה עירוב, שספק עירוב כשר."

פשט:

הלכה – נתנו בבית הפרס

הרמב"ם: אם מניחים את העירוב בבית הפרס – הרי זה עירוב, אפילו הוא כהן.

פשט:

בית הפרס הוא מקום עם ספק טומאה (אולי יש עצם באדמה). גם כהן אסור להיכנס. אבל העירוב כשר כי יש היתר להיכנס – דרך מגדל הפורח באוויר (ארון/מבנה מרחף מעל הקרקע), או דרך ניפוח (נשיפת החול לראות שהוא נקי).

חידושים:

1) חילוק בית הקברות לעומת בית הפרס: בבית הקברות העירוב פסול כי זה איסור הנאה ודאי. בבית הפרס, אף שכהן אסור להיכנס, יש דרך מעשית להיכנס (מגדל הפורח, ניפוח), ולכן אינו מנותק מלהגיע לעירובו.

2) דיגרסיה: האם מגדל הפורח ריאליסטי? – לא צריך להיות ריאליסטי בחיי היום-יום – מספיק ששייך (זה אפשרי), כמו הכלל "מגלגלין" – מתחשבים אפילו באפשרויות רחוקות.

הלכה – רבים שרצו להשתתף בעירובי תחומין

הרמב"ם: "רבים שרצו להשתתף בעירובי תחומין – מקבצין כולן עירובן, שתי סעודות לכל אחד ואחד, ומניחין אותו בכלי אחד במקום שירצו."

פשט:

כאשר מספר אנשים רוצים לעשות עירובי תחומין ביחד, כל אחד צריך לתת שתי סעודות – אין תקרת שיעור כמו בעירובי חצרות (שאחרי שמונה עשרה אנשים השיעור קבוע). מניחים הכל ביחד בכלי אחד.

חידושים:

למה כלי אחד? הרמב"ם אומר רק שאפשר להניח בכלי אחד – אפילו כך טוב. לכל אחד יש את העירוב שלו.

הלכה – אחד מערב לכולן: צריך להודיעם

הרמב"ם: "ואם עשה אחד עירוב לכולן – צריך לזכות להם על ידי אחר, וצריך להודיעם."

פשט:

כאשר אחד עושה עירוב לכולם, צריך (1) לזכות דרך שליח, ו-(2) להודיע לאחרים.

חידושים:

1) מדוע צריך להודיע – חילוק מעירובי חצרות: בעירובי חצרות אין צורך להודיע, כי זכין לאדם שלא בפניו – עושים לו טובה (יכול לטלטל בחצר). אבל בעירובי תחומין צריך להודיע, כי: שאין מערבין לאדם עירובי תחומין אלא לדעתו – הטעם: שמא אין רוצה לערב באיזה רוח שירצה – אולי האדם רוצה ללכת לכיוון אחר! אם עושים לו עירוב לצפון, והוא רוצה ללכת לדרום, הזיקו לו (הוא מפסיד 2000 אמה לדרום). לכן זו לא זכות פשוטה, וצריך את דעתו.

2) חילוק בין ידיעה להסכמה: הרמב"ם עושה חילוק חשוב – האדם צריך לדעת (הודעה מבעוד יום), אבל אינו צריך להסכים לפני שבת. אם ידע מבעוד יום, ורק משחשיכה החליט שרוצה להשתמש בעירוב – העירוב תקף. הרמב"ם אומר: "אף על פי שלא רצה אלא משתחשך... כך היא דרכו של אדם" – זה טבעי שאדם מהסס עד שמקבל החלטה.

3) מנגנון ברירה: העירוב כבר הונח פיזית, אבל הוא תלוי "על מנת" – ברצונו. כאשר מחליט בשבת שרוצה, זה נחשב למפרע כמקום שביתתו מערב שבת. זו סוג של סברת ברירה.

4) אם לא הודיעו לו עד משחשיכה: "אינו יוצא בו, שאין מערבין משתחשך" – העירוב פסול, כי ללא ידיעה מבעוד יום אין יסוד לעירוב,

הלכה – שתי ככרות של תרומה: אחת טהורה ואחת טמאה

הרמב"ם: אם יש שתי ככרות של תרומה, אחת טהורה ואחת טמאה, ולא יודעים איזו היא איזו, ואומרים "הריני מערב בטהורה בכל מקום שהיא" – העירוב פסול.

פשט:

אפילו מייעדים את העירוב ל"איזו שהיא הטהורה" – מכיוון שלמעשה אסור לאכול משתייהן (כי כל אחת היא ספק טמאה), זו סעודה שאינה ראויה לאכילה.

הלכה – ככר שהקדישו למחר: היום חול ולמחר קודש

הרמב"ם: אם אחד אומר "ככר זה היום חול ולמחר קודש" והוא עושה בזה עירוב – הרי זה עירוב, כי בין השמשות עדיין לא נתקדש ודאי.

פשט:

הככר היום חול ומחר קודש. מכיוון שבין השמשות הוא עדיין בחזקת חול, העירוב כשר.

חידושים:

1) קושיא: מדוע זה שונה מספק תרומה טמאה? בין השמשות הוא גם ספק – אולי כבר שבת והככר כבר קודש, ואסור לו לאכול!

2) תירוץ: כאן ההיתר קדם לאיסור – כאשר בין השמשות מתחיל, הככר עדיין בחזקת היתר (כי אמר "היום חול"), והספק של בין השמשות אינו חזק מספיק להוציא מחזקת היתר. אבל בספק תרומה טמאה, הספק קיים מההתחלה – אין חזקת היתר.

3) חילוק למדני: בחזקת היתר הוא סטטוס חזק יותר מספק בלבד. הרמב"ם צריך להסביר במפורש את החילוק בין מקרה זה לקודם.

הלכה – היום קודש ולמחר חול: להיפך

הרמב"ם: "אבל אם אמר היום קודש ולמחר חול" – העירוב פסול, כי אין מערבין באוכלין עד שתחשך – בין השמשות הככר עדיין בחזקת קודש, ואסור לו לאכול.

פשט:

כאשר הככר היום קודש ומחר חול, בין השמשות הככר עדיין בחזקת קודש – אינו יכול לאכול אותו, לכן העירוב פסול.

חידושים:

הרמב"ם בפירושו המשניות מזכיר את המקרה של מי שמפריש תרומה בתנאי שתחול רק כשתהיה שבת. הבעיה: כל בין השמשות האוכל עדיין טבל (כי התרומה עדיין לא חלה), וטבל אינו ראוי לאכילה. לכן העירוב פסול – כי צריך שלפני שבת תהיה סעודה הראויה.

הלכה – הנותן עירובו בבית הקברות

הרמב"ם: אם מניחים את העירוב בבית הקברות – פסול.

פשט:

בית הקברות אסור בהנאה. כאשר מניחים את העירוב שם, רוצים שבית הקברות יהיה מקום שמור לעירוב – הרי נהנה בו, יש הנאה מבית הקברות.

חידושים:

1) מהי ה"הנאה"? – זו לא האכילה עצמה (כי לא אוכלים שם), אלא השימוש בבית הקברות – הוא צריך שהעירוב יישאר שם (קונה שביתה), ובכך משתמש במקום. למשל מניח אותו על מצבה – זו הנאה מהקבר.

2) דיגרסיה: האם עירוב הוא מצווה? – נשאלת השאלה האם עירוב הוא מצווה (הרי אומרים "על מצוות עירוב"), אבל מוסכם שאינו מצווה, אלא היתר.

ומשחשיכה כבר אי אפשר לעשות עירו

ב חדש.

5) אפשרות תנאי: אדם יכול לעשות תנאי על עצמו – למשל, אם רוצה ללכת למזרח או למערב – ולהחליט מאוחר יותר. זה יורחב בהלכות מאוחרות יותר.

הלכה ו (המשך) – מי יכול לזכות עירוב תחומין

הרמב"ם: "כל הזוכה בעירובי חצרות זוכה בעירוב תחומין."

פשט:

כל מי שיכול לזכות בעירובי חצרות, יכול גם לזכות בעירוב תחומין.

חידושים:

צריך להיות אדם שאינו "ידו כידו" – לא מי שנמצא באותה רשות כמוך (כמו עבדו ובנו ובתו). אישה יכולה, אפילו קטן יכול לפי תקנת רבנו, אבל לא מי שהוא ממש אותו אדם כמוך. עבד עברי הוא שאלה, כי אינו ממש "ידו כידו".

הלכה ז – גותן מעות לבעל הבית / חנווני / נחתום

הרמב"ם: "גותן אדם מעות לבעל הבית כדי שיקח לו בהן פת... ואם נתן לחנווני או לנחתום ואמר לו זכה לי במעות אלו עירוב – לא עשה כלום... ואם אמר לו ערב עלי במעה זו, הרי זה לוקח בהן פת ואוכל ומערב עליו... אם נתן לו כלי ואמר לו תן לי בזו אוכל ואזכה לי בה, הרי זה לוקח אוכל ומערב עליו."

פשט:

אפשר לתת כסף לבעל בית שיקנה לחם ויעשה עירוב תחומין. אבל אצל חנווני/נחתום, אם אומרים רק "זכה לי במעות אלו" – אינו תקף. אם אומרים "ערב עלי" – כן. אם נותנים כלי – כן.

חידושים:

1) מדוע לא עובד אצל החנווני עם כסף בלבד: היסוד הוא שמטלטלין אינם נקנים במעות – רק בכסף לבדו אין קונים חפצים מטלטלים (לחם). לחנווני כבר יש לחם אצלו, אבל תשלום כסף בלבד אינו עושה קניין על הלחם. חסר מעשה קניין (כמו משיכה או זכייה).

2) חילוק בין בעל בית לחנווני: אצל בעל בית, ההוא הולך לקנות תחילה (עושה משיכה בשליחותו), ואז מניח את העירוב – זה עובד. אבל אצל החנווני, שהלחם כבר קיים, חסר מנגנון הקניין.

3) "ערב עלי במעה זו" – מדוע זה עובד: כי זו לשון שליחות – החנווני מבין שצריך ללכת לקנות לחם (בשליחותו) ולהקנות את הלחם למשלה, ואז להניח את העירוב.

4) אופן הכלי (קניין חליפין): כאשר נותנים לחנווני כלי ואומרים "תן לי בזו אוכל" – זהו קניין חליפין (סודר), שכן עובד במטלטלין. דרך הכלי החנווני מקנה את האוכל, ואז יכול לזכות את העירוב.

5) אם החנווני היה מזכה בעצמו: אם החנווני היה לוקח אדם שני ואומר "זכה לאדם פלוני וערב" – זה היה עובד, כי אז יש זכייה דרך שלישי. הבעיה היא רק כאשר סומכים על כסף לבדו כקניין.

תמלול מלא

רמב"ם הלכות עירובין פרק ו' – דין עירוב תחומין

הקדמה: שני סוגי עירובין

דובר 1:

עכשיו אנחנו הולכים ללמוד רמב"ם הלכות עירובין פרק ו'.

עכשיו אנחנו מתחילים את המצווה של עירוב תחומין, ההלכות של עירוב תחומין. זה דבר מעניין, תחת אותו שם עירובין יש שני סוגי הלכות: עירוב חצרות, ובעירוב חצרות יש שיתופי מבואות ועירוב מדינה, ועירוב תחומין.

הצד השווה, הדבר שמאחד אותם, הוא המילה עירוב. עירוב פירושו לערב. עירוב הוא הרעיון, החידוש של החכמים, שפת לחם יכולה לערב, או שפת לחם יכולה לשנות את המציאות כי דעתו של האדם על הפת.

כלומר, בעירוב חצרות למדנו שיש גזירה דרבנן למה אסור לטלטל מרשות היחיד לחצר, מבית לחצר, או מחצר למבוי. והדרך איך הפתרון לזה הוא דרך פת, בכך שכולם יחד על פת הם נעשים כמו בית אחד.

בעירובי תחומין יש בעיה דומה, שמדאורייתא מותר ללכת, כמו שלמדנו בהלכות שבת, מדאורייתא מותר ללכת עד שנים עשר מיל. החכמים אסרו שאסור ללכת יותר מאלפיים אמה, שזה שני מיל. ואחר כך החכמים עלו עם פתרון, עם היתר, שאם אחד רוצה כן ללכת יותר מאלפיים אמה, הוא יכול ללכת עוד אלפיים אמה על ידי שעושה שביתו יהיה רחוק יותר מביתו, כלומר, רחוק יותר מביתו האמיתי, שיהיה לו מקום שהלכה רואה אותו כבית דרך חתיכת לחם. זה מה שהוא עירוב.

שניהם תחת אותו פרק, עירובין, וזה שלמה המלך חידש. לא ברור לי אם שלמה המלך חידש את עירוב חצרות וגם את עירוב תחומין, כלומר, החידוש שהפת...

עירוב תבשילין – הדבר השלישי

יש עוד דבר שלישי, אותו סוג דבר, פת עובדת גם על עירוב תבשילין. זה למדנו בהלכות יום טוב. יש גם את השם עירוב, כי שם גם עצם הרעיון

שדבר מסוים שמבשלים משנה את המציאות, הבישול עושה שכבר הכינו. זה לומדים בסוף יום טוב, שכשמבשלים לפני יום טוב משהו, פירוש שאז כבר התחילו להכין לשבת.

לא ברור אם החידוש של שלמה המלך היה על כל השלושה, או על עירוב חצרות, אתה יודע על זה?

דובר 2:

זה היה לפני האנשים שנחלקו על זה.

דובר 1:

אני מבין. איפה הם ברורים?

דובר 2:

אם אנחנו לא ברורים, אף אחד לא ברור.

דובר 1:

אז כשדנים, יכול להיות שאמורא אחד כתב בלשון כך, ואחר כתב בלשון כך. אני מתכוון, זה אומר בעצם שכתוב בגמרא בשעת התקנה, "מצוות עירוב", ויש שלוש מצוות שנקראות מצוות עירוב. אז מי יודע איזה שלמה המלך עשה.

לכאורה, לכאורה צריך לומר שכן, כל השלושה. כי לפי האמור, לפי שיטת הרמב"ם ששנים עשר מיל הוא מדאורייתא ואלפיים הוא מדרבנן, והכי נמי כאן, מאוד דומה, כל השלושה דומים, שזה מתיר איסור דרבנן. כמו שביום טוב זה מתיר את איסור דרבנן של הכנה, מה שזה, לא איסור דאורייתא לכאורה. זה מתיר, תמיד הרבנן עושים איסור עם היתר איך אפשר להתיר אותו.

כאן אי אפשר להתיר לגמרי, כי לא פשוט שהעירוב עושה שנים עשר מיל, זה עושה עוד אלפיים. אבל נראה שיותר מזה לא יוצא בדרך כלל, אבל לא רוצים שהחכמים ילכו יותר מארבעת אלפים לעולם. בכל מקרה, אז יוצא שזה היתר דרבנן על איסור דרבנן.

הלכות שבת, הלכות יום טוב, הלכות חמץ ומצה, הלכות שופר וסוכה ולולב, הלכות שקלים, הלכות קידוש החודש, הלכות תעניות, הלכות מגילה וחנוכה. אה, מגילה וחנוכה, אכן. חשבתי שאין. אה, יש. רציתי כבר לא לומר, רציתי לומר שאני הולך נגד ההלכה, אבל...

והרבנים. אז, אתה יודע את זה כבר. עכשיו אתה רק אומר את הפתרון החדש של האלפיים אמה.

דובר 2:

כן.

דובר 1:

בסדר, אמת, יש חלק רבנים, ואמת, יש כבר עשר והלכות שבת.

דובר 2:

כבר לאו, כן.

דובר 1:

והלכות עירובין בין תחומין הוא רק התיקון. האמת היא שזה היה שיך להלכות שבת אם כך. לא ברור למה יש הלכות עירובין, למה הוא שם את זה בהלכות נפרדות.

דובר 2:

בסדר, מסכת עירובין היא גם כן, נכון?

דובר 1:

הבנתי טוב.

דובר 2:

אבל הגמרא היא קושיה, כי הגמרא לא צריכה ללכת בסדר לוגי כמו הרמב"ם. אבל הרמב"ם צריך כן ללכת בסדר לוגי. אני רוצה לומר לך, אצל ה...
מילא עירובין, אפשר לומר, אנחנו נבין עכשיו, זה כל איסור נפרד דרבנן של הדבר. זה בא עם תקנות, הרבה פרטים. מבין אני, החמישה, ששה פרקים הקודמים. אבל כאן, שלושה פרקים, של איך עושים עירובי תחומין?

דובר 1:

בסדר, יש לך שלמות, אמר למעשה, שהלכות שבת כבר היו ארוכות מדי. אבל אני אומר שפעם אחת הרמב"ם עשה קודם את הסדר של הדאורייתות והפריד את הדרבנן, זה כבר יותר קל.

דובר 2:

כן, כי הוא רק אמר את עיקר דין תחומין שבת, הוא אמר כי הוא התחיל עם הדאורייתות, הוא התחיל עם הפסוק. אני אומר שכבר עשה את החלוקה, אז את הדרבנות הארוכות יותר כבר עשו את ההלכות סביב, כן. הוא אמר את הדאורייתות, רק הוא אמר את הדרבנות בקיצור.

דובר 1:

כן, אמת, קיצור ארוך מאוד, כן. זה לא רק זה, הדרבנים של תחומים לא מכבידים על השבת. רק ההיתר, העצה הטובה, יכול להיות שזה דבר כזה לא ברור.

אבל במשנה אפשר לראות שיותר מהתקנות, כל מיני תקנות, כולל תקנת לחי וקורה, עומד במסכת עירובין. אז המשנה מתחלקת, כביכול רוצים לומר, בין האיסורים ובין הפתרונות. לחסידי החזון איש אין מה לומר שאצלם יש תרי"ג מצוות, ואצל האנשים שעושים תקנות של שבת יש תרי"ג בעיות וצריך למצוא פתרונות. אבל מסכת עירובין היא ספר של פתרונות לבעיות שבת, לא ספר הלכות.

והאמת, לפי החזון איש היה הרמב"ם יכול לכתוב עירוב תבשילין כאן גם. אבל עירוב תבשילין הוא כבר דין ביום טוב, יום טוב הוא כבר רחוק מדי. גם זה לא ממש תקנה, זה יותר איסור, כאן היום עשה את זה. אבל זה אותו דבר, שהטריק של להיתר הוא איסור דרבנן.

חידוש: אם תחומין הוא דאורייתא לפי רבי עקיבא

אם לומדים למשל ששיטת רבי עקיבא היא שתחומין שבת הוא דאורייתא, רבי עקיבא לא חולק שיש עירוב תחומין, יוצא שעירוב תחומין עוזר מדאורייתא.

דובר 2:

אתה אומר שרבי עקיבא סובר שהאלפיים אמה הוא דאורייתא?

דובר 1:

לכאורה כן, כן. הוא מביא לך פסוק.

דובר 2:

אהה. איך מ"ומדותם מחוץ לעיר".

דובר 1:

כן, זה הם הביאו. הרמב"ן מביא את הפסוק, אבל לא מדאורייתא. אז לפי זה אולי ש...

דובר 2:

אהה. שזה מתיר איסור דאורייתא?

דובר 1:

שזה דבר אמיתי, אז זה לא תקנה. אז זה יותר כמו עצה שעזרת באמת, שאז הוא גר שם.

דובר 2:

מה שצריך לדעת לפי זה.

חכמת שלמה: כל גזירה דרבנן חייבת לבוא עם היתר

דובר 1:

זה מעניין, כי אם לוקחים לא את רבי עקיבא, אז היינו חושבים שהחכמה של שלמה, שלמה המלך היה חכם גדול מאוד, והחכמה אולי אפילו יותר בסיסית, שאי אפשר לגזור שום גזירה דרבנן אלא אם זה בא עם איזה היתר. כמו שהראשונים אומרים הרבה פעמים בהלכות שבת, שכל איסור דרבנן בא עם איזה היתר, שבצורך גדול אפשר לעשות אותו דרך גוי, וכדומה וכדומה. שזו חכמת שלמה, שדרבנן חייב לבוא עם מנגנון של איך אפשר להתיר אותו. מעניין.

אם זוכרים, בהלכות שבת פרק י"ז היה כתוב דין, חידוש, ששנים עשר מיל הוא דאורייתא והאחר הוא דרבנן, זו שיטת הרמב"ם בפירוש המשנה. הראשונים האחרים טענו שלא, שלפי אנחנו שסוברים שזה כולו דרבנן, אז בוודאי שאי אפשר להתיר איסור דרבנן, אבל הכל הוא איסור דרבנן ואין לזה חשבון מדאורייתא.

אז צריך לדעת את קו החכמים.

דובר 2:

בסדר.

למה הרמב"ם הפריד הלכות עירובין מהלכות שבת?

דובר 1:

בכל מקרה, הרמב"ם מאוד מעניין, כי הוא לא מביא כאן בזמנים בכלל את הסוגיה של תחומים. הוא הביא את זה בפרק כ"ז בהלכות שבת, ואחר כך בהלכות עירובין הוא כן הביא את הזמנים. לא, אבל בהלכות עירובין הוא אמר את החידוש החדש שהרבנן אסרו לטלטל מרשות היחיד לחצר, שאני מתכוון שלא למדו את זה בהלכות שבת. אני לא זוכר אם למדו את זה בהלכות שבת, אבל הדבר שאסרו לטלטל, עצם האיסור שהוא מביא "לא יצא איש מפתח ביתו", האיסור של שנים עשר מיל, ואחר כך מה שחכמים עשו לאלפיים אמה, זה הוא אמר בהרחבה בפרק כ"ז.

זוכר שכבר דיברנו על האיסור של הוצאה, איסור חכמים של טלטול מרשות היחיד לחצר? הוא אמר שצריך לעשות לחי ובית במבוי, אבל הוא אולי לא אמר שם שאסור לטלטל, שצריך עירוב. הוא לא אמר, הוא אולי לא אמר.

אחר כך, ויש לו להלך, עכשיו אחרי שקנה את המקום למקום דירתו, מותר לו ללכת ממקום עירובו אלפיים אמה לכל רוח.

הלכה ב – כשהולך כנגד המדינה: הפסד מהצד האחר

אז הרמב"ם מסביר, לפיכך כשהוא מהלך ממקום עירובו למחר אלפיים אמה כנגד המדינה, כלומר למחרת, כלומר שהעירוב הוא לרוח, אין דבר כזה עירוב שמגדיל את העיר שלך, עירוב עושה דבר כזה שאתה גר שם, נכון? ממילא הוא מפסיד מהצד האחר, הוא לא יכול ללכת יותר משני אלפים אמה, אתה גר שם, אתה יכול ללכת לכיוון ההוא, אתה יכול ללכת משם אלפיים אמה הלאה, אבל חזרה, לכיוון האחר, אתה לא יכול ללכת כי אתה לא גר שם, כן? נכון?

אבל כבר נאמר קודם שזה חייב להיות בתוך התחום כדי שיוכל בשבת ללכת לשם, כן? אבל אחרי שהוא מגיע לתחום שבת, הוא יכול לבחור לאיזה צד הוא רוצה ללכת אלפיים אמה, כן? משם, כולל חזרה לביתו שממנו הוא בא, אמת?

כתוב שאם הוא רוצה אחר כך לחזור הביתה באותה שבת, הוא יכול לחזור הביתה, כי הוא הולך חזרה לתחום ומשם הביתה. התחום נעשה המרכז שלו, הריבוע שלו של אלפיים אמה נעשה בדיוק איפה שהעירוב שלו, יוצא שכשהוא הולך כנגד המדינה חזרה, במסקנה, מי שמהלך במדינה לא כל מידתו, הוא יכול רק ללכת 2000 אמה מאיפה שהעירוב שלו. הוא לא יכול ללכת את כל העיר, כמו שההלכה היא, ממי שהתחום שלו נגמר באמצע העיר, שהוא לא יכול ללכת את כל העיר, כמו שלמדנו הלכות תחום, נכון.

כשהמדינה היא בתוך מידתו: כולה כארבע אמות

מילא, הוא יכול לחזור רק... הוא צריך הוא יכול רק ללכת את האמור בגמרא. אבל, ואם היו כל... יש רק אופן אחד, כמו שלמדנו הלכות חבלות, אם כל... כל העיר היא בתוך האלפיים אמה שלו, אז כל העיר נחשבת ארבע אמות, אז הוא יכול ללכת הלאה... יכול עוד ללכת אחרי העיר, עוד עד שמסיים את האלפיים אמה שלו, הוא אומר.

תרגום לעברית

יפה מאוד. אז... אז, ואם היתה מדינה והיו לה עז בתוך מדתה, אם העיר... כלומר, העיר קטנה מ-2000 אמה והיא בתוך האלפיים אמה? כן. אז מה יש לי מ... בסדר. בסדר, אם היא בתוך האלפיים אמה, אז כל העיר נגמרת... נכון, אינו צריך למדוד. בדרך כלל, אדם צריך למדוד כמה הוא הולך, למדוד או לדעת את המידה, וכמו שלמדנו קודם, שהוא לא הולך יותר מאלפיים אמה מהעירוב לאחור, וצריך לעשות שבתו יהיה בתוך האלפיים אמה מהעירוב.

אבל זה רק, אם העיר שהוא הולך אליה, המדינה, אינה בתוך האלפיים אמה. אבל אם המדינה היא בתוך האלפיים אמה, יש לו את כל שטח המדינה. נניח שהמדינה גדולה 800 אמה, יש לו עכשיו קרדיט כאילו 800 אמה. הוא יכול ללכת בכל המדינה, כי כל המדינה נחשבת רק כארבע אמות, החשבון של המדינה הוא כולו ארבע אמות.

עכשיו, ויש לו מחוצה לה, הוא יכול ללכת עוד, אם הוא רוצה ללכת עד סוף אלפיים אמה, הוא יכול ללכת עד סוף כל האלפיים אמה בלי לחשב את ה-800 מה... יצא שכמה ששטח המדינה גדול, מילא ויש לו מחוצה לה, הוא יכול ללכת הלאה, הוא יכול ללכת הלאה עם, כן, עם החשבון הזה.

הלכה ג – כיצד: דוגמא מפורטת

אז הרמב"ם מסביר יותר. כיצד? הרמב"ם מסביר איך זה עובד: הרי שהניח עירובו... בריחוק אלף אמה מביתו שבמדינה לרוח מזרח. הוא רוצה ללכת לכיוון מזרח, אז הוא הלך אלף אמה מביתו לצד מזרח, והוא הניח שם את העירוב.

אז כך, מחר בשבת כשהוא יצטרך ללכת, אז כך, הוא מקבל, הוא יכול ללכת בשבת מהלך למחר, מחר בשבת הוא יכול ללכת ממקום עירובו, מהעירוב שנעשה עכשיו ביתו, הוא יכול ללכת אלפיים אמה למזרח, ומהלך ממקום עירובו, ואחר כך, גם למערב אלפיים אמה.

דובר 2:

בסדר, בסדר. אבל זה כן יום טוב.

דובר 1:

אבל זה כן יום טוב, כן.

דיון: למה עירוב תבשילין לא בהלכות עירובין?

דובר 2:

בסדר, אז בואו נלמד את הכלל של עירובין, איך זה עובד.

דובר 1:

לא, מה שאני מתכוון לומר הוא, שהרמב"ם היה יכול להכניס... אנחנו רואים שלכל השלושה יש ברכה של "על מצות עירוב". אפשר לראות את זה כאילו יש מצווה. אני רוצה לומר, למשל, היתה להם שאלה, למשל, האם הלכות שקלים הוא דין חודש אדר עושים שקלים, או זה דין בקרבנות שצריך להיות כסף לקרבנות?

מה שאני מתכוון לומר הוא, יש איזו סוגיה שנקראת עירובין, שזה כולל את שלוש המצוות, וזה נקרא "על מצות עירוב", שהחכמים תיקנו. בסדר, אני אומר, הרמב"ם עדיין חילק את זה בין שבת ליום טוב. אז, יש סוגיה של עירובין. מה נפשך, אם הוא שם את זה על... מה?

דובר 2:

עירוב תבשילין הוא היחיד שונה. אני מתכוון, אתה צודק שזה עובד אותו דבר, ואצלו זה נקרא אותו דבר. הרמב"ם עצמו, אני מתכוון, מסביר את זה בהלכות. אבל זה לא אותו דבר במובן... זה בכלל לא אותו דבר במובן ש... איך זה נקרא... שזה מסכת עירובין. זה לא מסכת עירובין.

זה גם שונה, כי עירובין ותחומין, שניהם מדברים על מרחב ועל מקום ועל... אצל שניהם יש קשר למדידת דברים. אצל שניהם מודדים, אצל שניהם מדברים על ערים ועל מחוץ לעיר. אני אומר זה אותה מין מסכתא, שם מדברים על המטבח. זה... כן, בסדר. אני לא יודע. בכל מקרה, אממ... בואו נמשיך.

הלכה א': מי שיוצא מן המדינה בערב שבת

דובר 1:

כן, אומר הרמב"ם הקדוש כך, הוא מתחיל כך, "מי שיוצא מן המדינה בערב שבת", מי שיוצא מהעיר בערב שבת, "והניח מזון שתי סעודות רחוק מן המדינה בתוך התחום", אם עשה כך, הוא לקח מזון כשיעור שתי סעודות – שתי סעודות נראה שזה שיעור, כזה, אני יודע, שני כביצים או מה – הוא שם את זה רחוק מן המדינה, רחוק מהעיר, כי העיר עצמה הוא כבר מותר לטלטל, אבל הוא שם את זה בתוך התחום, הוא חייב לשים את זה בתחום, כי זה צריך להיות מקום שהוא יכול להגיע. "וקבע שביתתו שם", בכך שהוא שם שם שתי סעודות, הוא קבע שכאן הוא יושב, כאן היא שביתתו.

אז ההלכה היא כך, ש"אף על פי שחזר למדינה ולן בביתו", הוא לא באמת קבע שביתתו, כי הוא חזר לעיר והוא לן כראוי בביתו. אבל ההלכה היא ש"נחשב הוא כאילו שבת במקום", שאנחנו מחשיבים כן, המקום שבו הוא נשא את שתי הסעודות וקבע, מחשיבים אנחנו, אפילו אנחנו יודעים שהוא לא בפועל כי הוא לא הלך הביתה, אבל אנחנו מחשיבים את זה כן כאילו שבת, כאילו הוא נח שם, כאילו הוא אכן גר שם, במקום שהניח בו שתי סעודות. המקום שבו הוא שם את שתי הסעודות.

וזה נקרא, המעשה של קביעת הדירה על ידי הנחת אוכל שם ערב שבת נקרא עירובי תחומין, העירוב שעוזר לענין תחומין שבת, לאיסור של תחומין.

העצה של החכמים

כתוב כמו שאמרנו שהחכמים אסרו ללכת יותר מאלפיים אמה, החכמים אמרו את העצה, שאם שמים שתי סעודות בערב שבת, פירושו זה נעשה שם הבית שלך, ואתה יכול ללכת משם אלפיים אמה, כמו שהרמב"ם אומר מיד

אפילו "יחיד ועירבו" או "מערה הראויה לדירורין", או מערה גדולה שראויה לגור בה, בכל השטח מותר ללכת, כמו שכשאתם נמצא בעיר מותר לו ללכת בכל העיר. בהלכה כללית הוא יכול ללכת בכל העיר, אפילו היא מדינה גדולה, מלבד זה הוא מקבל עוד אלפיים אמה לכל רוח. נכון? בדיוק כמו שהוא גר בעיר, הוא יכול ללכת בכל העיר. גם יש לו רשות היחיד של יחיד שזה אותו רעיון.

הלכה ז – הניח עירובו בתוך המדינה ששבת בה

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה, "הניח עירובו בתוך המדינה ששבת בה", מי שהניח את עירובו בעיר שבה הוא שבת בפועל, "לא עשה כלום", הוא לא עשה כלום, כי הרי ממילא מותר לו ללכת אלפיים אמה מהמקום הזה כי אתה גר כאן. היית צריך להניח גם עירוב? כל הרעיון של עירוב הוא כדי שתוכל ללכת מחוץ לעיר שלך אלפיים. "ואין מודדין לו אלא ממקום עירובו", לא מודדים לו ממקום עירובו. כלומר, הוא הניח את זה כמה רחובות הלאה מאיפה שהוא גר, הוא לא הרויח כלום. "אלא הרי הוא כבני המדינה כולה".

מה? אני לא רואה לאן הוא יכול ללכת. איבדתי את ההלכה. בסדר. "אלא הרי הוא כבני המדינה כולה, שיש להם אלפיים אמה לכל רוח חוץ למדינה, לא הועיל ולא הזיק", הוא לא עשה כלום עם זה, "לא עשה כלום".

מקומות המצטרפים לעיר

דובר 1: "וכן אם נתן עירובו במקומות המצטרפים לעיר", אותו דבר, אם הוא הניח את זה לא בעיר, אלא הוא הניח את זה במקום שהלכתית נקרא העיר שלך לגבי עירוב. כלומר, המקומות המצטרפים לעיר. נכון? למדנו שמגרש העיר, השטח סביב העיר... אה, עכשיו היה הענין... כן. הוא אומר, הוא מתכוון שם לבתים שיש שם. אה, אה. כן, זו הלכה, נכון.

הרמב"ם אומר שאם הוא הניח את זה בעיר שבה הוא יושב, אני לא מתכוון רק לומר מה שנקרא בעסק ישירות בגוגל מפות העיר, אלא אני מתכוון לומר ההלכות שהם למדו בהלכות שבת, שסביב העיר יש עוד שטחים שהם עדיין... לגבי תחום שבת מתחילים למדוד אלפים אמה מחוץ לשטחים, הבתים סביב העיר שנמצאים ברובע העיר, או סוגים כאלה של הלכות שהם למדו.

מקומות המצטרפים לעיר. לא, מה עוד היה כן? הם היו... הוא מתכוון בוודאי כמו בית שהוא פחות משבעים אמה ושליש. אה, מה זה לא גם לכאורה, כל דבר שההלכה אומרת שהאלפים אמה מתחילות משם, זו המילה.

אולי הוא מתכוון לומר כמו המניח עירובו בתוך המדינה. לא, זה מניח עירובו בתוך התחום. אתה צודק שהוא לא עשה כלום, כי הוא יכול ממילא תחום. לא, הוא אומר שהוא קונה מקום העיר, כי המקום שאתה יכול ממילא משם ללכת אלפים אמה לא עשית כלום. כל ההרוחה שלך מתחילה כשאתה מתחיל ללכת.

נתן עירובו חוץ לתחום

דובר 1: נתן עירובו חוץ לתחום, אותו דבר, אם מישהו הניח את עירובו מחוץ לתחום שבת שלו, כלומר, כי הוא חזר והלך והוא לא יוכל להגיע עד שם, אז הלאה לא עשית כלום עם העירוב שלך. זה צריך להיות מקום שבשבת אתה יכול להגיע אליו, אז אומרים שאחרי שאתה מגיע לשם אתה מקבל משם אלפים אמה.

אבל אם הוא הניח את זה מחוץ לתחום שלו, קודם כל, לפי ההלכות המאוחרות זה גם לא כמו עירוב כשר, כי עירוב צריך להיות משהו שבשבת הוא יכול לאכול אותו, שהוא ראוי לו בשבת. אבל אפילו בלי זה, עכשיו זה ענין, כי העירוב לא עירוב טוב, כאילו זה לא לחם טוב, כאילו כי אי אפשר... כאן זה פשוט כי זה לא בהישג יד, הוא לא עשה את העירוב באופן שיכול לעזור לו. במילים אחרות, הוא עכשיו מחוץ לכל הסיפור. מה אומרים שהוא בכלל בבית אצלו?

דיון: לא יועיל כלום

אה, כלומר הוא יכול כאן לבחור, כשהוא מגיע לעירובו, כשהוא מגיע לעירובו, יש לו עכשיו אלפיים אמה לאיזה כיוון שהוא רוצה ללכת, זה הוא יכול ללכת. אם ביתו אלף אמה רחוק מהעירוב לצד מערב, הולך אלף מן העירוב עד ביתו, ואלף אמה מביתו בתוך המדינה. אבל אם המדינה ממשכה יותר מאלף אמה, הוא לא יכול ללכת במדינה אלא עד סוף האלף, יפה מאוד.

הלכה ד – אם מביתו עד סוף המדינה פחות מאלף

אבל התוספת, הוא פשוט מסביר את אותן הלכות שוב עם יותר פרטים. אם מביתו עד סוף המדינה פחות מאלף, אפילו פחות באמה אחת, שנמצא שמדתו כלתה חוץ למדינה, כי כל המדינה היא ברשותו, השובה המדינה כולה כארבע אמות, מחשבים את כל המדינה רק כארבע אמות, ממילא הוא מקבל קרייט, ויהלך חוצה לה תשע מאות תשעים ושש, כלומר האלפיים פחות ארבע אמות, תשלום אלפים עד שהוא מסיים את האלפיים אמות. נכון, נכון, נכון. 1996 גם לצד השני, לרוח מערב.

הלכה ה – אם הניח עירובו בריחוק אלפים אמה: הפסיד את כל המדינה

לפיכך, אומר הרמב"ם כן, לפיכך אם הניח עירובו בריחוק אלפיים אמה מביתו שבמדינה, הפסיד את כל המדינה כולה, הוא איבד את כל העיר. הוא חשב שהוא הרויח עכשיו, הוא היה קמצן, הוא הלך את כל האלפיים, אבל הוא השתמש בכל המדינה כאילו. אבל עכשיו יצא שהמדינה לא תהיה בתוך האלפיים אמה שלו, מחשבים מהלך מביתו עד עירובו אלפיים אמה, הוא רשאי רק ללכת מביתו עד העירוב אלף אמה, וחזרה גם מעירובו אלפיים אמה עד ביתו, הוא לא רשאי ללכת יותר. ואין לו מהלך מביתו למדינה לצד רוח מערב אפילו אמה אחת, הוא יישאר אחר כך תקוע בביתו, הוא לא יוכל לצאת מוצאי שבת, זה הכיוון ההפוך, כי הוא השתמש במקומו. לא עולה, אבל שהוא רק יחשב את זה... כן, לאותו כיוון.

חידוש: העירוב רק מזיז את המרכז

אבל הרמב"ם מתברר שהעירוב לא נותן יותר מאלפיים אמות, הוא רק מזיז איפה האלפיים אמות שלך נמצאות. ממילא חוזרים למה שההלכות של אלפיים אמות הן, שכבר למדנו בהלכות שבת קודם. יפה מאוד.

הלכה ו – המניח עירובו ברשות היחיד

אומר הרמב"ם הלכה חדשה, שיש פעם שהעירוב נותן חס וחלילה יותר מקום ממה שאתה יכול ללכת.

אומר הרמב"ם, הדין הוא ללכת תחום שבת. מי ששובת ברשות היחיד, מה קורה למי שעושה עירוב ברשות היחיד? נכון. אז עד עכשיו למדנו כשאתם רוצה ללכת ברחוב, מביתו לרחוב. אבל מה קורה שזה ברשות היחיד גדולה? יש לי את זה בשדה גדול.

כן, המניח את עירובו ברשות היחיד, אפילו היתה מדינה גדולה כניונה, הוא מניח את עירובו ברשות היחיד. אפילו היתה מדינה גדולה, אפילו רשות היחיד היא שטח גדול מאוד, שזה הוא קורא מדינה, אפילו היתה שטח גדול, רשות היחיד גדולה מאוד. אה, עיר שנכנסים לרשות היחיד, למשל עיר שיש לה... דלתות ננעלות, דבר כזה. מדינה היא רשות היחיד לענין עירוב, זה העיקרון. אפילו עיר חריבה, אפילו או שזו עיר חרבה, או מדינה שהיא גדולה מאוד, או עיר, עיר חרבה שהיא עדיין רשות היחיד. כך הוא מתחיל.

מה זה "מקום מחיצות"?

כך הוא מתחיל, רשות היחיד זה ההלכה שם, נראה מה ההלכה. הוא מביא את הלשון של מנוחת אהבה בשעת ייחוד, מה הוא מתכוון לומר?

חסידי, והלכות, והלכות, חינוך. הוא מתכוון למקום, מקום מחיצות. שעת ייחוד זה כשאין אפילו עיר. אבל ואם יש עיר, לא צריך להיות שעת ייחוד. צריך עוד להיות עיר. אהם. ואפילו עיר חריבה.

מדינה שהיא רשות היחיד

דובר 1: כך הוא מתחיל, הוא מתחיל את המילים "מדינה שהיא רשות היחיד". מה הוא מתכוון לומר? הוא מתכוון למקום המוקף מחיצות. רשות היחיד זה כשאין אפילו עיר. אבל אם יש כן עיר, לא צריך להיות רשות היחיד, צריך רק להיות עיר.

דובר 2: מה, לא יועיל כלום.

דובר 1: כאן המילה היא גם לא יועיל כלום. זו כוונתו.

דובר 2: מישוהו אחר, מה הוא אמר?

דובר 1: לא, אבל זה מוזר, כי לא יועיל כלום עולה, הוא שם את זה אחד על השני, כי זו המילה. הוא מתכוון לומר, האדם בכלל לא... הוא לא עשה הוא לא עשה משהו שעוזר כאן. העירוב שלו בכלל לא עירוב. הוא גם לא מקבל את הקנס שאתה אומר. עירוב אחד, וכך לא נעשה שום עירוב.

דיון: איך עירוב תחומין עובד

דובר 2: אתה אומר כל הזמן, כשהוא מגיע יש לו אלפיים אמה, יש לו ממילא אלפיים אמה לכתחילה, רק הוא בדרך כלל בתוך האלפיים אמה מאיפה שהוא גר שם.

דובר 1: כן, אבל זה הרחיק את האלפים אמה שלו כפליים, כי עכשיו הוא יכול ללכת מביתו לשם, מהעיר הוא יכול ללכת, ואחר כך כשהוא מגיע לעירוב שלו הוא מקבל משם עוד אלפיים אמה נוספות.

דובר 2: אחרי שהלך אלפיים אמה?

דובר 1: לא, לא.

דובר 2: כתוב הוא מניח את זה בתוך האלפיים אמה מהעיר שלו, הוא רשאי ללכת עד שם?

דובר 1: לא, לא, עוד אלף אמה נוספת.

דובר 2: אהא.

דובר 1: אלפיים אמה יש תמיד לכל רוח, נכון? אם העירוב שלך הוא בתוך אלפיים אמה מכאן, אתה מפסיד בצד השני, כך הם למדו. בסך הכל אתה מרויח, אתה מזיז את איפה שאתה נמצא.

לא מקבלים בכלל יותר מקום טכנית. מקבלים למעשה יותר מקום, כי בכיוון אחד יכולת רק ללכת אלפיים, ועכשיו אתה יכול ללכת ארבעת אלפים, כי אתה כבר כאילו שם. אבל אני אומר את זה, זה מה שאני אומר שכאילו כשהוא בבית הוא גם במקום שהוא רשאי להיות, כי הוא גר שם, והוא כבר יכול היה לבוא לכאן. למעשה הוא כבר לא הולך איפה שהוא רוצה, לכן זה אפשרי לאדם להניח עירוב חוץ לתחום.

אבל אנחנו לא אומרים אפילו את הכוח שהעירוב יעבוד לחומרא, שתאמר שהוא לא רשאי לזוז כי הוא יוצא חוץ לתחום, הוא לא רשאי לזוז ערב שבת. העירוב לא שייך אליו, אז הוא לא עושה כלום.

הלכה ה: אין מערבין אלא לדבר מצוה

דובר 1: אז עכשיו הלכה ח', לענין שאי אפשר להכין עירוב. נכון, אז אני אומר כך, עד עכשיו הייתי אומר שזה פתרון מעשי פשוט שאפשר תמיד להשתמש בו. לא, לא, לא, לא, תירגעו, אומר הרמב"ם. צריך להיות צורך לעשות את זה. **אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה.**

דוגמאות של אהבה

דובר 1: כגון, הוא אומר, והוא אומר דבר מעניין, הוא אומר "אהבת ישראל". חשבתי שאולי זה מה שמאחד את מצוות העירוב. אבל בואו נלמד קודם את הסיבות שהוא אומר, מה זה עבודת ה'. **כגון שהיה רוצה ללכת לבית האבל,** הוא רוצה ללכת לנחם יהודי.

אגב, הנוסח, כבר דיברנו על זה, הנוסח אומרים אולי לא את "המקום ינחם", אבל הולכים להיות שם עם יהודי שבור. אבל המשנה, אומרים כן "המקום", ולא זוכרים. אני חושב שכאן יש משהו... ההלכה היא שמנחמים אבלים בשבת. המנהג הוא אולי לא כך? אנשים חושבים שכיון שהוא לא יושב שבעה והוא לא יושב על הארץ, ששבת לא כואבת את האבלות בפרהסיא, אי אפשר לנחם אבל. אולי "המקום ינחם" עצמו הוא אבלות בפרהסיא, לא? בסדר. נכון.

או למשתה של נשואין, או הולכים להשתתף בחתונה, שגם למדנו כבר בהלכות שבת שמותר כן לעשות חתונה בשבת, ובלבד שתהיה מצוה לראשונה.

או להקביל פני רבו, או מותר ללכת למצוות ללכת ללמוד עם הרב, שגם אנחנו למדנו בהלכות שבת, שבמקום לשבת בבית וללמוד איזה מעשה יפה בספר מלכים, ילכו לבית המדרש לשמוע את הרב. הוא מתכוון לקבל פנים, נכון, ולבקר או... נכון. יש לנו את זה גם, נכון. בהלכות יום כיפור אנו רואים שמותר אפילו להיכנס למים ביום כיפור, ביום טוב צריך ללכת.

או חברים שבאו ממדינה אחרת, לקבל חבר, כמו שלמדנו בהלכות ברכות, שכשחבר לא ראינו זמן מה עושים "שהחינו", זה דבר חשוב מאוד לראות חברים.

יראה

דובר 1: בסדר, **וכיוצא באלו,** זה הכל בת אהבה. **או מפני היראה,** כן, אהבה ויראה. **או מפני היראה, כגון שהיה רוצה לברוח מן הגוים ומן הלסטים.** כאלה, כי בעצם זה גם דבר מצוה. כן?

דיון: אהבה ויראה

דובר 2: לא, אהבה זה שרוצים להגיע למקום כלשהו, יראה זה שרוצים להתרחק ממהו.

דובר 1: קדושה וטהרה דומה, כן. לא, זה לא כך, כי בעצם זה גם... אני מתכוון, אם יש באמת חשש מגויים, ומתירים לו שזה דבר מצוה, וזה לשון, הוא אומר כן. כל הדברים האלה, זה קצת מצוה, כן. לא, על זה זה מצוה, כי זה נופל. אבל הנקודה היא... זה הוא אומר, רק האהבה, יראה זה שהוא עושה את המצוה, אני מתכוון... יפה מאוד.

בדיעבד תקף אפילו לדבר הרשות

דובר 1: **וכיוצא בזה.** צריך להיות דבר מצוה. אבל אומר הרמב"ם, זה רק לכתחילה. אבל "ומי שעירב שלא לאחד מכלל אלו אלא לדבר הרשות", סתם, כי הוא רוצה לעשות טיולים ארוכים, "הרי זה עירוב". האם זה... בדיעבד זה כן עובד. החכמים רק אמרו שלא יעשו לכתחילה עירוב תחומין.

חיידוש: עירוב ואהבת ישראל

דובר 1: אז, חשבתי שעירוב הוא הענין של להרבות אהבת ישראל. כן, כי החכמים אסרו, למשל בעירובי חצרות, זה גם אותו דבר. בעירובי חצרות החכמים אסרו... להוציא מהבתים לחצר, והם עשו עם זה... הפרדה כזו, כן? שבמקום לומר שכל החצר היא אחת, הם עשו הפרדה. הם תיקנו את זה, ואמרו עושים עירוב, וכולם משפחה גדולה ומאושרת אחת.

גם כאן, הם קיבלו מללכת רחוק, מיילים, שאנשים יפגשו פחות, אנשים לא ילכו לניחום אבלים ולשמחות. הם תיקנו, זה מאוד חשוב, עירוב הוא הכל על... ואולי גם רפואה שלמה, שבשבת יוכלו לקחת אורחים. בסדר, עכשיו אני כבר מגזים.

דיון: מדוע רק לדבר מצוה?

דובר 2: אבל מה הפשט שהם קיבלו בדיוק את דבר המצווה במשלוח, עירובי חצרות? הרי להיפך, זה... לא להיפך, לא, לא להיפך. זה דבר שדווקא כן צריך לעשות. אני לא זוכר לשון כזו, לא קראתי ברמב"ם.

מדוע כאן הענין?

דובר 1: אולי החכמים לא רצו שאנשים יתאמצו בשבת?

דובר 2: מה זה קשור להליכה? זה שהם למדו שלא צריך ללכת, והחכמים לא רצו שאנשים יתאמצו מאוד בשבת ללכת רחוק מדי?

דובר 1: הייתי חושב שזה פשוט כי זה לא... העירוב אינו אמיתי. כלומר כאילו הוא דר שם, אבל באמת אינו דר שם. אבל הרי זה בתוך י"ב מיל, יש לי את י"ב המיל, מדוע החכמים יאמרו אם אתה עושה את זה מודה... החכמים לא נותנים היתר לעולם. היה נשאר כלל גדול בתורה, למדנו יותר מדי סכוליסטיקה.

דיון פילוסופי: מדוע צריך עירוב ומה הטעם לאיסור תחומין

דובר 1:

הייתי חושב שזה פשוט כי זה לא אמת, עירוב אינו אמיתי. כלומר, כאילו הוא דר שם, אבל למעשה אינו דר שם. אבל הרי זה בעירוב ביתו, הרי זה

בעירוב ביתו.

נאמר, אני לא יודע. אתה שואל קודם מה זו מצווה. מצווה לא אומרת מה שיש לך טעם לומר. מצווה אומרת קצת מצווה, דבר חיובי.

דובר 2:

הרב, אני לא רואה איך הרב נכנס לתמונה. זה לא דבר שמבקשים רשות עם ביזנס. אדם יכול לעשות לבד. הרבנים כתבו את ההלכות, הם הרב שלא כל כך שווה את הרשות. הוא אומר שזה לא כלל כזה. הרב צריך להסכים שזו סיבה טובה שאתה עושה. ודרך אגב, אני חושב שדווקא כן, שהרבנים שעשו את הלכות התורה, הם באו לרב לשאול. ההלכות לא כתובות לאנשים, מי כתב הרבנים לרבנים? יש כלל כזה.

זה גם קצת מעניין שמצד אחד מברכים על מצוות עירוב, וכאן אומרים שזה גדול כמו העבירה ועושים את זה רק לדבר מצווה. זה גם קצת מעניין.

דובר 1:

אם מותר על דבר הרשות, רואים שזה לא משהו ש... אתה אומר שאני עושה מצווה, אני אומר על מצוות עירוב, כאילו אני עושה עירוב זה דבר טוב. אני עושה עירוב זה לא דבר טוב, אולי זה מאוד חשוב, אבל זו דרך להתיר ללכת לדבר מצווה. כך אפשר לחשוב על זה. אוקיי, הלאה. בואו נמשיך. בסדר.

דובר 2:

ממה שעושים עם העירוב, כן? למעשה, אם עשו עירוב על דבר הרשות, זה עירוב כזה. מה שהרב אומר זה לא הגזירה של הרבנים. הרב לא הולך שום היתר. עכשיו, הקיץ הוא הזמן היחיד שנוגע ענין תחום שבת. אנשים שגרים בברוקלין זה לא כל כך שייך. בהרים זה לעתים קרובות מאוד שייך, והמגן אברהם מדבר שמותר ללכת כדי להתפלל במנין. לכאורה זה עוד דבר מצווה חזק כמו ללוות את חברו.

הלכה ט: במה מערבין — שיעור מזון שתי סעודות

דובר 1:

הלאה. אומר הרמב"ם הלאה, במה עושים את העירוב? זה צריך להיות מזון שתי סעודות.

אומר הרמב"ם כן, הרמב"ם כבר אמר לך, למדנו עכשיו הלכות שיתופי מבואות, ושם אמרנו שצריך להיות פת. אה, צריך להיות אוכל. עירוב חצרות צריך להיות פת, אבל שיתופי מבואות היה כל אוכל שהוא שיעור סעודה, ושם עמד כמה, אם זה רץ זה כדי שיעור, לאו דווקא פת.

הוא לא הולך לומר, אלא רק, כל שמערבין בו עירובי תחומין, כל מה שחישבנו שאפשר להשתמש לשיתופי מבואות אפשר לערב עירובי תחומין, ושם הוא חישוב שיעור של מסוימים, אם זה פירות זה כך וכך וכדומה. **חוק עיסה שלא אפאה**, שלמדנו שאי אפשר להשתמש לשיתופי מבואות, כי זה לא אוכל חשוב מספיק, אני לא זוכר... אה, כי זה לא מאכל חשוב, **אין מערבין בו עירובי תחומין**, גם לא משתמשים לעירובי תחומין.

וכמה שיעור עירובי תחומין? אומר הרמב"ם, השיעור הוא **מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד**, שיעור שתי סעודות לכל אדם שרוצים להתיר לו ללכת. **ואם היה לפתן**, אם הוא לא משתמש באוכל עצמו, המעין קורס, אלא משהו שאוכלים עם הלחם, **כדי לאכול בו שתי סעודות**, השיעור הוא כמה שאוכלים עם הלחם משתי סעודות, כמו ההלכה שלמדנו קודם בשותפות.

לא כמו עירוב חצרות, ההלכה היא כמו שותפות. אפילו קהל גדול של אנשים עדיין מספיק שתי סעודות. כן, מאוחר יותר הוא יעמוד בפירוש שאפילו קהל גדול כל אחד צריך לתת מזון שתי סעודות. העצה היא, כמו שהוא אומר, שצריך לעשות אריכות ימים. העצה היא לקחת תוכנית ליפט כזו. סעודה.

דובר 2:

אבל הוא פחד שמישהו יגרור לחזירה?

דובר 1:

לא, לא, אוקיי. הוא אומר מאוחר יותר מה עושים. שמים מונח נושא בקטן כן? לא, לא, לא. כי חושבים שצריך לעשות תוכנית ליפט, לא עם סעודה קצת יותר קטנה. לא, פרקטית צריך להיות תוכנית ליפט. אפשר אפילו

החכמים אמרו, החכמים לא נותנים את הטעמים לעולם. אפילו בכלל גדול בתורה, כמו שלמדנו, שיש הלכה, כתוב בספר השמימי "כך צריך לעשות" לפי כללים מסוימים, והחכמים אומרים רק מה כתוב באותם כללים. אפילו כשזה מדרבנן, הרבנן עשו את הכלל.

אבל רואים הרבה פעמים, ויש לי הרבה ראיות, וזו למשל אחת מהן, שזה לא אמת, זה לא פשט שיש איסור ללכת מדרבנן יותר מתחומין שבת, ויש גם היתר על גדר מסוים ב"כל בשביל תוספת". נכון שיש היתר כזה, כמו שאתה אומר אצל עובדי ארדזשעס, אבל זה לא רק זה.

זה גם, כאילו, שחשוב שאדם ילך אל הרב, והרב מסתכל עליו והוא אומר, "כן, אני סבור שאתה יכול ללכת." איך תלך? עם עירוב, לא לבד.

צריך להיות סיבה טובה. צריך לתת, כמו ילד שנמצא בחדר והוא רוצה לצאת. שואל הרבי, "למה אתה יוצא?" אפשר לומר שיש איסור ביטול תורה, צריך ביטול בית המדרש אולי, זה ביטול תורה אחר, ביטול תשמישם של בית רבן, זה דבר אחר. הוא אומר, "אני רוצה לצאת." שואל אותו הרבי, "יש לך תירוץ טוב?" יש גדר, "לצורך מותר לצאת מן החדר." יש רשימה של צרכים. זו יכולה להיות רשימה רחבה, אבל למעשה צריך כל פעם לבקש רשות כאילו. הרבי אכן נותן רשות, ואולי אומר, "אתה יכול לצאת, אבל בתנאי שתלמד אחר הצהריים את הסדר עם אביך." אני לא יודע, הוא נותן איזה תנאי, איזו עצה טובה איך זה אפשרי, איך זה לא פוגע בסדר הלימוד.

אבל בקיצור, צריך כל פעם להסכים, הרב צריך לתת סיבה שהוא מסכים שזה מותר. הוא לא נותן סתם לעשות עירוב. עירוב הוא היתר על איסור לכל הדעות, לא גלייק. מדוע יש איסור תחומין? אם זה צורך חשוב, צורך טוב, מדוע שונה עירוב חצרות? עירוב חצרות אינו כך. אבל מה זה אותו סוג מצווה, אותו סוג תיקון. זה יותר דומה למה שאני אומר שגם אסור ללכת יותר מדי בשבת.

אתה יודע שאסור ללכת יותר מדי, זה איסור תחומין עצמו. אתה לא יכול להוסיף עוד דבר לזה. בוודאי יש איסור כאן, ואתה מוריד את האיסור. כי כמו שאתה אומר, למעשה, אגב, אחרי שהוא דר טכנית והוא מפסיד דרך אחרת, אבל למעשה הוא הולך לצאת חוץ לתחום, הוא הולך לעשות דבר מדרבנן. הוא לא באמת דר שם, זה רק עצה קטנה, למדנות שזו עצה. עירוב חצרות אינו, הוא כמו עצה. עירוב חצרות, נושאים מיליון בשבת עד לבית בעל הבית החוצה קצת.

הדרך שאתה אומר את זה גורם לזה להישמע כאילו, אנחנו לא רוצים שאדם ילך יותר מדי. התורה אומרת עד מיל. החכמים אומרים לכתחילה רק אלפיים. אם כבר תהיה בחצרות נאפשר לך ללכת יותר. כאילו אתה אומר שאם מישו רוצה להיות מהדר גדול מאוד שלא ילך אפילו אלפיים. זה קצת... כבר שכחו את הטעם למה עשו את זה.

אבל הוא מביא הלכה למעשה, שולחן ערוך פוסק מה שאני אומר לך גם שאסור לעשות עירוב לצורך מצווה שנולה. יש איסור, ואתה נותן לעצמך היתר. אבל הרבנים נותנים היתר צטל. אבל הם לא נותנים סתם כך.

דובר 2:

במילים אחרות, אני אגיד לך אפילו כך. הרבנים, חכמים, כן, הרבנים, ווטאבר, הם שולטים, הם סבורים שיש דברים טובים שעושים ודברים לא טובים. אתה יכול לומר סתם על לא ללכת בשבת, אתה יכול לומר סתם למה אדם לא יטייל סתם? אדם אומר אני רוצה ללכת לתיאטרון, אומרים לו לא, אל תלך. למה לא? יש לך חן עם... איי, חן עמי טכנית, אין הבדל, זו עוד דרך שאדם לא יעשה דברים שהם רק רשות, בואו נעשה רשות. זה מה שהתכוונתי.

אבל אתה צריך לדעת כי הרי הוא התיר דבר מצווה קטן, דבר מצווה עדין. האם יכול אדם לומר שזה עונג שבת כי יש לו הנאה גדולה מטיול ארוך? זה לא כמו חבורה שבים בדרך?

דובר 1:

נכון. למה לא לומר שדווקא העירוב הוא רשות היחיד שם שהעירוב נמצא? למה יש משהו נוסף...

דובר 1:

נכון. גם אני לא מבין. אולי מתכוון דווקא שהפנים הוא שהולכים לאילן, איזה דברים, ומאוחר יותר מחשבים אילן נוסף. אני לא יודע. הגמרא מדברת כן על הענינים של אילן ודברים. זה דבר אחר. אבל הרמב"ם הולך לומר נוסף על החשש של תלישה מאילן. הוא לא אומר על המשנה שכל אילן אסור ללכת שם, כי זה כל אילן. אני לא רואה מה הרמב"ם אומר כאן. הוא אומר כאן "נותן עירובו בראש הקנה שמא יטלוש". זה דבר אחר. אבל הוא לא אומר את הטעם למה צריך לטפס על עץ כדי להניח את העירוב שם.

ממילא, הפרט של הקידוש הוא כך: על זה צריך לטפס על עץ, אין פרט כי זה חלש... חלש, חלש, אומר המגן אברהם. הוא אומר ברור, כרמלית מגן אברהם. אם הפנים אומר שהוא רשות היחיד, וממילא קונה שביתה הוא הרי לא שם כי זה חלש... אה, אז הדרך היחידה איך לאכול היא להוריד.

דובר 2:

נכון. כי לטפס היינו אומרים שזה לא פרט כי זה חלש.

דובר 1:

צריך לשים לב, לטפס זה חלש, אבל הפרט הוא שזו רשות הרבים. זו צומת רשות.

המציאות: כאשר העירוב מונח במקום לא מעשי

אז המציאות היא כך: הוא חושב על מקרה שהוא לא יכול לשבות ברשות היחיד כי זה לא מעשי. הוא הניח אותו על איזה גג משופע, הוא לא הניח אותו במקום שהאדם יכול לשבות. הוא יכול רק לשבות ליד זה, המקום הקרוב ביותר ליד זה ברשות היחיד, ברשות הרבים או ברשות היחיד. הוא הניח אותו או ברשות הרבים או ברשות היחיד, הוא הניח את העירוב במקום שאי אפשר לשבות. מקום שאי אפשר, אין שם מקום לאדם לשבת, או שזה מונח על קצה של איזה...

צריך להסתכל שם שהוא מניח את העירוב, שם היא השביתה. אבל במקרה שהוא הניח את העירוב במקום שאי אפשר לשבות, מסתכלים מיד ליד זה ושם היא השביתה.

דובר 2:

כן, אבל אני אומר לך, כאן יש בעיה שהוא לא יכול... שוב, כשהוא הניח את העירוב שלו על עמוד תאורה באמצע רשות הרבים, אין בעיה, כי הוא ברשות הרבים והעירוב ברשות הרבים, אז אפילו אם זה מונח גבוה הוא יכול להוריד אותו, כי זה בתוך ד' אמותיו.

תרגום לעברית

אבל אם הוא הניח אותו במקום שהוא לא יכול לשבות שם, והמקום הקרוב ביותר אליו שהיו חושבים שהוא יכול לשבות שם הוא על עמוד, שהעמוד הזה נמצא ברשות הרבים והוא מתחתיו ברשות היחיד, או להיפך, וזה ראינו, אחת מהלכות רשות היחיד ורשות הרבים שלמדנו בהלכות שבת. אומרים שלעלות לשם למעלה הוא לא יכול, כי זה לא מקום שביתה. אבל מה הענין? מחשיבים שהוא יושב למטה והוא יכול לאכול את העירוב למטה, הוא יכול לאכול את הסעודה ממש ליד זה. אבל במקרה שהוא לא יכול, כי זה יוציא אותו מרשות היחיד לרשות הרבים, כי זה על עמוד.

בואו נצא, יש לך כן עמוד?

דובר 1:

נכון. זה לא דבר מעשי, כל השביתה היא שביתה. אין מקום שאפשר לשבות בו, אי אפשר לומר שעל זה השביתה. אני חושב שזה מה שהרמב"ם מתכוון.

דובר 2:

לא, לא צריך, כי אם זה ברשות היחיד והמקום הלא-מעשי הוא ברשות הרבים, זה נוגע לי, כי רואים את זה כאילו השביתה היא הקרובה ביותר

לעשות מי מלח שיהיה מספיק. כלומר כמו מריות, כן? וזה מעט מאוד, כמה משתמשים בסעודה? לא הרבה. אז בקבוק מזה מספיק למאה אנשים ולשתי סעודות. מבין?

הלכה י: הוא ועירובו במקום אחד

דובר 1:

והוא אומר הרמב"ם הלאה, רבים מפרשים שלומדים הכל על זה, שעירוב צריך להיות... צריך להיות נגיש לו, צריך להיות מקום שהוא יכול לאכול אותו. לא רק בין השמשות, כן?

אומר הרמב"ם כן, וצריך שיהא הוא ועירובו במקום אחד. המקום שבו מניחים את העירוב צריך להיות אותו מקום שכאשר יבוא שבת הוא יהיה שם. כדי שיהא אפשר לו לאכול בין השמשות. שאם היה שם בין השמשות, שיוכל אכן לאכול אותו. אבל אם זה מאוד רחוק, ונראה בקרוב הלכות, למשל אם הוא לא יכול להגיע לאוכל מסיבות, זה לא יועיל.

הרמב"ם מסביר, לפיכך אם נתכוין לשבות ברשות הרבים, והניח עירובו ברשות היחיד — שם בתחום שבת יש רשות הרבים ורשות היחיד אחת — או ברשות היחיד, או להיפך, והניח עירובו ברשות הרבים, אינו עירוב. זה לא עירוב טוב. למה? כי האדם הרי יהיה ברשות אחת, הוא רוצה לשבות ברשות הרבים, והוא לא יוכל להביא את העירוב, את האוכל, אליו. שאי אפשר להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים בין השמשות אלא בעבירה. הרי זו עבירה לעשות איסור דאורייתא של הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים בין השמשות. אז העירוב לא באמת ראוי לו לאכול, וזה לא "הוא ועירובו במקום אחד".

דובר 2:

איזה מקום צריך להיות המקום שמשם הוא הולך ללכת? זה לא אומר שאני משאיר את העירוב שלי ברחוב, הוא הולך לראש ישיבה נאמר, והוא הולך הביתה.

דובר 1:

לא, לא מדברים על זה. לא, מדברים על המקום שבו הוא הניח את העירוב נמצא שם, הבנתי שיש בית שם, הוא הניח אותו על גג הבית. נראה שהמקום שבו הוא הניח את העירוב אינו מקום שיכול לשבות שם, זה על עץ, זה על גג של בית. לשבות זה המקום...

פשט הענין: כאשר העירוב והאדם נמצאים בשתי רשויות שונות

דובר 1:

כי העירוב במקום שאינו ביתו. הוא הניח את העירוב למשל למעלה. העירוב עושה שבערך המקום, שהמקום הקרוב ביותר לעירוב, המקום שהוא יכול לשבת, המקום שהוא יכול להיות מקיים "להסתכל" איפה הוא יושב, הוא יאכל שם את הסעודה. צריך להיות מקום שאפשר לשבת בנוחות. המילה "בנוחות" הכנסתי כאן סתם, אבל כאן במקרה הזה הוא הרי לא יוכל להיות שם בפועל איפה שחשב על השביתה ולאכול את הסעודה, כי הוא לא יכול להגיע לסעודה, הוא לא יכול להגיע לעירוב, כי זה רשות היחיד והשביתה שלו ברשות הרבים.

אני מתכוון, המקרה שמדברים כאן הוא שהוא לא יכול לשבות ברשות היחיד כמו ברשות הרבים, כי זה קומה שנייה, אני לא יודע מה, הוא הניח את העירוב שלו על גג. מכיוון שאנו רואים בפועל שהוא לא יכול ללכת, וזה אסור, או שהוא אמר באמת "מקום שביתתי". "מקום שביתתי" כתוב סתם, זה משהו שכתוב לא בתרגום בסיסי. "מקום שביתתי" - הוא אומר, זה קשור למה שהוא אומר. הוא אומר, "אני כוונתי בסוסי".

אצל אילן נראה, כן, נראה מאוחר יותר אם הלכתית הוא לא יכול להוריד את האוכל משם, או כי הוא לא יכול לעלות. נראה הלכתית מה זה רשות הרבים, ואחר כך נבין מה פירוש "מקום שביתתי".

דובר 2:

היחיד והעירוב להיפך ברשות הרבים, אלא בכרמלית. כך עומד במשנה, **"אם נתערב נשבות בכרמלית, זכה לו עירובו ברשות היחיד וברשות הרבים"**.

הטעם: בין השמשות מותר לטלטל מכרמלית

ואז אומרים גם שלמעשה הוא לא היה יכול אולי לאכול מהעירוב, כי כרמלית היא איסור דרבנן. אבל למעשה, זה מסע, עירוב אפשר כן. למה? אומר הרמב"ם כך, נו, **בשעת קניית העירוב שהוא בין השמשות**, מתי העירוב קונה? מתי החלות של העירוב, שאומרים שאז רואים כאילו שם עכשיו קניין שביתתו? בין השמשות זה קורה.

ואז הרי ההלכה שמותר להוציא ולהכניס מכרמלית לרשות היחיד או רשות הרבים לדבר מצוה. וזה למדנו כאן, וכמו שאנחנו יודעים כבר את הכלל, כמו שהרמב"ם אומר את הכלל, **שכל דבר שהוא מדברי סופרים, כל דבר שהוא איסור דרבנן, לא גזרו עליו בין השמשות במקום מצוה או בשעת הדחק**. לא גזרו בין השמשות במקום מצוה ושעת הדחק. ממילא, מהכרמלית או לכרמלית הוא היה כן יכול לשאת כדי שיוכל לקנות שביתה. ממילא רואים את זה כאילו שם יכול להיות מקום טוב שהוא קנה שביתה.

אני חושב ש... אה, חשבתי, אבל הוא אמר שהעבד עובד את זה אפילו כשזה לא מצוה או דוחק. צריך לחשוב על דוחק. הוא אמר שהעבד עובד את זה אפילו בלי דוחק. סתם, סתם, זה פשוט קרה לו ככה. עד כאן. נו, הלאה.

אותו יסוד: איסור דאורייתא פוסל את העירוב

אומר הרמב"ם, מאותה סיבה, עם... בהתבסס על ההלכה שהוא אמר, שמקום שלא היה יכול להיות יחד עם העירוב בגלל איסור דאורייתא, העירוב לא עירוב טוב, כי זה אומר כאילו הוא לא יכול היה לקיים שביתה, ואם זה רק איסור דרבנן זה אומר כאילו הוא כן יכול היה לקיים שביתה.

הלכה יא (המשך): נתן במגדל

מאותה סיבה זה כך, **נתן במגדל**, הוא הכניס אותו לארון כש...

הלכה: נתנו במגדל ונעל ואבד המפתח

עד כאן, נו.

הלאה אומר הרמב"ם, מאותה סיבה, בהתבסס על ההלכה שהוא אמר, שמקום שלא היה יכול להיות יחד עם העירוב בגלל איסור דאורייתא, העירוב לא עירוב טוב, כי זה אומר כאילו הוא לא יכול היה לקיים שביתה, ואם זה רק איסור דרבנן, זה אומר כאילו הוא כן יכול היה לקיים שביתה.

מאותה סיבה זה כך, **נתנו במגדל ונעל, ואבד המפתח** – הוא הכניס אותו לארון, והוא ננעל, ואבד המפתח, המפתח אבד. כמו שהיה לנו הלכה דומה בעירובי חצרות. **אם יכול להוציא בלא עשיית מלאכה, הרי זה עירוב**. למה? כי בין השמשות היה מותר גם לעשות את זה, **שאיין אסור לעשות בין השמשות במקום מצוה אלא מלאכה** – רק מלאכה.

זאת אומרת, אם הוא צריך לעשות ממש סתירה, לחתוך עם מסור, אני יודע, מה שהיה נקרא ממש סתירה, לא היה יכול לקנות שביתה. אבל אם זה רק שהוא היה צריך לשבור למשל, הוא רק היה צריך לעשות איסור דרבנן.

חידוש: גזירה שמא יתלוש בקנה – קרוב לאיסור דאורייתא

עוד הלכה דומה. **נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס הצומחים מן הארץ** – אם הניחו על ראש קנה או קונדס, נראה מאותה משפחה כמו קנה, נראה עוד הראב"ד מדבר על זה, **שגדלים מהאדמה, אינו עירוב, גזירה שמא יתלוש** – כי חוששים שהוא ילקוט.

כאן מיד נעשית קושיה גדולה קשה, למה גזירה שמא יתלוש? למה לא לומר שזה רק דרבנן? והמפרשים של הרמב"ם מתייירים עם זה. אני חושב שהגמרא, זו גמרא, אבל הדבר הוא כך, האיסור לעלות על עץ בגלל שחוששים שילקוט הוא דרבנן.

אבל הרמב"ם מדבר על משהו יותר ספציפי, קנה או קונדס, כך אני מבין מהמפרשים, זו גזירה שמא יתלוש הרבה יותר גדולה, כי הרבה פעמים לא

לזה. העירוב אומר שקונים שביתה לא על האינץ', אלא על המקום ממש ליד זה, והוא יכול להוריד אותו ולאכול את סעודתו. הוא יכול להוריד את העירוב מהמקום שהוא מונח ולאכול את סעודתו. אבל כשהוא לא יכול, זה מה שהרמב"ם אומר.

חידוש: שתי הלכות חדשות ביסוד הזה

צריך קודם להוסיף הלכה חדשה לגמרי, ששביתה היא לא דווקא כמו העירוב, אלא במקום מעשי. הלכה חדשה, הלכה חדשה. שיהיה מקום שאפשר לשבות בו. שביתה פירושה מקום שאפשר לשבות בו. אתה מוסיף שתי הלכות. קודם כל, שביתה צריכה להיות שאפשר מעשית לשבות. פשיטא. ואם לא, אומרים שהשביתה תהיה קרובה יותר למקום שאפשר לשבות. שתי הלכות מפורשות שלא עמדו עד עכשיו, שכשעושים עירוב, קונים שביתה במקום עירובו, ושיהיה במקום אחר.

אני חושב שזה מאוד בסיסי ש... הגמרא לא אומרת בדיוק את זה. הגמרא אומרת, הגמרא מדברת אולי על עץ שהוא לא יכול לטפס עליו, אז הוא לא קונה שביתה כי הוא לא יכול. כל העניין הוא שצריך להוסיף את שלושת הטפחים הראשונים, כי זו שביתה בלבד, וממילא, לא צריך לחשוב שהוא יטפס על העץ ויאכל אותו שם מאיזו סיבה. הוא חייב להוריד אותו, וממילא זה אומר שהוא לא עובר על כל תוסף במקום אחר. אבל הגמרא דילגה על העץ מאיזו סיבה.

דובר 2:

לא, לא דילגו על העץ, אבל כאן בעץ עצמו יש לך קושיה שאני חושב שזו לא קושיה, כי אי אפשר לקנות שביתה על עץ. כי אף אחד לא יושב על עץ ואוכל סעודה, חוץ מקופים. אצל בני אדם, קניית שביתה פירושה משהו אמיתי, זה לא איזה דין כזה... זה עומד בהלכה. זה עומד בהלכה.

יש בעיה אחרת, העירוב במקום אחר. יש בעיה כזו, אם זה לא... אם זה מקום לגמרי לא נורמלי, הוא מניח את עירובו במקום לגמרי מוזר, אם אין שום הלכה, אין איסור. אין בעיה.

דובר 1:

לא, אין בעיה, כי הוא קונה שביתה ממש ליד זה. הוא קונה שביתה לא שם, קניית שביתה היא לא האינץ' שבו הלחם מונח, זה המקום. כי הוא יכול להוריד אותו ולאכול. ושנית, שאתה אוטומטית קונה שביתה במקום אחר אם הוא... לא במקום אחר, אתה קונה שביתה שם, ליד העירוב, ליד המקום, לא על העמוד. אבל כשאי אפשר...

הגמרא אומרת דווקא, מתכוון. ההלכה היא שאתה צריך להתכוון. אז השאלה היא, אם הוא היה מתכוון לשבות בתחילה, לא הייתה בעיה. הבעיה היא רק שהוא מתכוון לשבות... או שהבעיה היא רק איך הכוונה שלו. משהו יש לו כוונה כאן. לא כתוב שזה קורה אוטומטית כמו שאתה אומר. אז, משהו אני מפספס דבר בסיסי.

מאיזו סיבה האנשים כאן שנמצאים, לא עוזרים לי. אולי הם חושבים כמוך, שאני זה שמשוגע?

דובר 2:

לא, חס ושלום לא משוגע. למדתי את זה שזה בערך מסתדר ככה. אני לא רואה שזה כל כך רחוק. כי שביתה זה פשוט, שם זה המקום שהוא היה יכול לאכול את הסעודה. ובמקום עליו הוא לא היה יכול לאכול את הסעודה שם, כי זה היה צריך להיעשות דרך הוצאה. נכון, כן?

בואו נמשיך, הלכה יא. בסדר.

הלכה יא – עירוב בכרמלית

לשון הרמב"ם

דובר 1:

אמר, **אם נתערב נשבות ברשות היחיד או ברשות הרבים**, אבל כשהוא עירב בכרמלית, שזה לא היה רשות היחיד, שזה אומר ששביתתו ברשות

דובר 1: טוב, טוב.

הלכה: ספק עירוב – נתגלגל/אבד/נשרף העירוב

נתגלגל העירוב ויצא שתי אמות חוץ לתחום. אוי, הוא הולך לומר שהרמב"ם לומד עוד מהגמרא?

דובר 2: לא, לא, עכשיו בא חידוש חדש.

דובר 1: כיוון שעוד פרט... למדנו שיש אופן שהעירוב מתבטל, נניח שהלך יותר משתי אמות או אופנים אחרים. אבל למדנו שהעירוב צריך עדיין להיות כשר בין השמשות. למדנו שיש אופן שזה משתנה כשזה נפל. יש עוד תנאים בענין של נתגלגל העירוב.

דובר 2: כן, נתגלגל העירוב ויצא שתי אמות חוץ לתחום. מה?

דובר 1: לא, לא, החידוש הוא כאן...

דובר 2: כן, כן, כן, הוא כבר הולך להיכנס לנושא הספק.

דובר 1: כן, כן, הוא כבר הולך להיכנס לבין השמשות ולאכילה. אני חושב שזה יוצא עם אכילה גם אכילה.

למדנו שהעירוב צריך להיות שכשכבאה שבת צריך להיות מעשי שהוא היה יכול לאכול שם את הסעודה, ובוזה הוא קנה שם שביתה. אבל אם לא היה כך המקרה, כי היה אחד מהדברים האלה: או שהתגלגל בחול לחוץ לתחום, וזה אומר שהעירוב לא היה במקום שהוא היה יכול להגיע אליו, או **אבד עירובו** – העירוב נעלם, אבד, או **נשרף** – הוא נשרף, או **שהיה תרומה ונטמאת** – הוא השתמש בתרומה לעירובו והיא נטמאה.

אז כך, **מבעוד יום, אינו עירוב**, והרמב"ם הולך כבר להסביר למה, כי העירוב קורה כשכבאה שבת, וכאן כשכבאה שבת כבר העירוב לא היה, או לא היה במקום, או לא היה כשר, או לא היה... כן.

אבל אם קרה **משחשיכה**, שזה כבר קרה כשכבאה שבת, **הרי זה עירוב, שהרי קנה לו עירובו בין השמשות**, וממילא כשהיה בין השמשות היה עירוב.

אבל מה ההלכה אם יש ספק? אנחנו לא יודעים מתי זה נשרף. **ספק אם בין השמשות** – אם זה היה בין השמשות, אם זה קרה לפני זה או אחרי זה, אז כך, ההלכה **הרי זה עירוב**. ספק בין השמשות, או שאנחנו לא יודעים מתי זה נשרף.

אני חושב שכאן ענין ספק, ענין ספק פירושו שהאדם בא בשבת והוא רואה שזה נשרף, הוא לא יודע מתי זה נשרף. או שהוא יודע שזה נשרף בשעה מסוימת, הוא לא יודע אם זה היה בין השמשות. אז **הרי זה עירוב**. למה? יש הלכה שספק עירוב כשר. ספק עירוב גם כשר. עירוב שספק אם הוא כשר, זה ספיקא דרבנן והוא כשר.

לפיכך, אם נשרף או אבד בין השמשות, הרי זה עירוב. אה, כאן הוא אומר בבירור שספק פירושו ספק יום משחשיכה. אבל מהמילה "ספק עירוב" פירושו כנראה גם המקרה שאמרתי, כשלא יודעים מתי זה קרה.

הלכה: שליח – שני אנשים עם ספקות שונים

אומר הרמב"ם כך, עכשיו הוא הולך לדבר על... הלכות ספק, אבל כאן הוא הולך לומר לנו עוד דבר, שאפשר לשלוח שליח. עד עכשיו הוא דיבר איתנו כשאדם הולך בעצמו לעשות עירוב, אבל עכשיו הוא אומר, אפשר גם לשלוח מישהו שליח.

תרגום לעברית

אמרו לשניים – שני אנשים אמרו לאדם אחד, "צא וערב עלינו" – לך עשה עירוב בשבילנו. אז **אחד ערב עלינו מבעוד יום, ואחד ערב עליו בין השמשות**. זה מקרה מעניין, על אחד הוא מיהר לשם, והוא הגיע לשם ממש ברגע האחרון, אחד הוא עוד הספיק והוא עשה את העירוב עבור אותו אדם מבעוד יום, והשני כבר היה בין השמשות.

למדנו שניהם היו צריכים להיות כשרים, כך, כי ספק הוא כשר. אבל עכשיו קרה מעשה כזה: **זה שערב עליו מבעוד יום, נתאכל עירובו בין**

רואים אם הקנה עדיין מחובר או שהוא מונח סתם והוא כבר חתוך והוא מונח סתם ככה. שאפשר לתחוב אותו באדמה אחרי שהוא כבר חתוך.

ואז חוששים שהאדם לא ידע בכלל שהוא עושה איסור, הוא יחשוב שזה כבר קטוף, והוא יוריד אותו, ייתן משיכה לקנה כדי להוריד את העירוב. אז, כשהגזירה שמה יתלוש היא גזירה מאוד קרובה, זה מאוד קרוב שהוא יעבור על איסור דאורייתא, אז זה לא נקרא עירוב אפילו ב... מה? אז לא היו מתירים.

סוג של דבר כזה, עושים כאן קצת הוקם כאן, שמה שהרמב"ם אומר שאיסור דרבנן לא אסור בין השמשות, זה דרבנן רגיל, אבל דבר שהוא קרוב לאיסור דאורייתא, דבר שאפשר מאוד בקלות לטעות ולעבור איסור דאורייתא, אוסרים כן אפילו ערב שבת בין השמשות.

על זה אומר הרמב"ם, שלכן זה דווקא, אם יש תלישה ונעיצה, אם הקנה כבר קטוף והוא רק תחוב באדמה, ויודעים בבירור שזה מומחה והוא לא יעשה טעויות, זה כן עירוב, **הרי זה עירוב**. יכול להיות ששם יש גם אולי קצת דרבנן שאסור, אולי זה מוקצה או אני לא יודע מה, אבל הדרבנן לא מפריע לנו. אנחנו רק רוצים לומר שאז כששמה יתלוש הוא איסור גדול וחשש חזק, אז זה כן אסור אפילו בין השמשות.

סתם, צריך עכשיו לחשוב על איסורים אחרים בין השמשות כי פעם אנחנו יודעים את ההלכה של הרמב"ם, סתם, כי הרמב"ם לא אמר את זה בבירור על הלכות בין השמשות.

הלכה: מקום העירוב – ארבע אמות

אוקיי, עכשיו אפשר ללמוד מה קורה אם העירוב יצא מהתחום, וזה אפילו לא יצא מהתחום, זה אפילו בתוך ד' אמות זה עדיין טוב, כיוון שמהו מחוץ לד' אמות שבהן מניחים את העירוב, כן?

אומר הרמב"ם הלאה, **כל המניח עירובו במקום, יש לו מקום עירובו ארבע אמות**. כשאדם מניח את העירוב במקום, רואים כאילו ארבע האמות הן מקום העירוב, לא רואים רק את האינץ' שבו הוא מונח, כל ד' אמות הן מקום העירוב.

לגבי מה הוא אומר כך? **לפיכך, המניח עירובו תחומין שלא בסוף התחום** – הוא הניח את עירוב התחומין בסוף האלפיים אמה שיש לו, ונתגלגל **העירוב ויצא חוץ לתחום בתוך שתי אמות** – העירוב התגלגל והוא יצא שתי אמות, אלפיים ושתי אמות הוא מונח עכשיו.

אדם היה יכול לחשוב שהעירוב בטל, כמו שלמדנו קודם שכשאדם מניח את העירוב במקום שהוא לא יכול להגיע אליו, כי זה מחוץ לתחום שבתו, זה לא עירוב. אבל כאן זה כן עירוב. למה? כי ליוצא יש לו ארבע אמות.

ארבע האמות שהרמב"ם מדבר כאן הן שתי אמות לכל צד, אין לו ארבע אמות לצד אחד, שתי אמות לכל צד ממנו. כך יש לו סביב מקומו של אדם. ממילא, בתוך שתי האמות נקרא העירוב, רואים כאילו העירוב מונח שם בתוך שתי האמות, לא רואים על האינץ'. ממילא, איפה שנגמרות שתי האמות, שם מונח העירוב, וקנו לו יוצא ממקומו.

אבל אם יצא יותר משתי אמות, מיוצא חוץ לשתי אמות, זה כבר לא עירוב, **שהרי יצא חוץ לתחום**. וכמו שלמדנו קודם, **המניח עירובו חוץ לתחום אינו עירוב, מפני שאינו יכול להגיע אל העירוב** – הוא לא יכול ללכת לשם לקנות שביתה כי הוא לא יכול להגיע לעירוב.

בקיצור, שתי אמות יש קרדיט, זה הדבר.

דיון: למה שתי אמות כאן וארבע אמות במקומו של אדם?

דובר 1: מעניין למה כאן אומר הרמב"ם שתי אמות, ובמקומו של אדם ארבע אמות נראה שיש לו ארבע אמות לכל צד.

דובר 2: לא, לא, אבל למה הרמב"ם בהלכות שבת פוסק?

דובר 1: לא, לכאורה שם זה מקומו של אדם, כאן זה עירובו של אדם.

דובר 2: לא, אני יודע שכלל... למדנו גם שם שיש דרכים שונות איך לחשב את ד' אמות של אדם.

דובר 1: כן, אבל כשלמעשה אסור לו לאכול, הרי זה כאילו אין ראוי לאכילה, זה לא עירוב שהוא יכול לאכול.

שתי ככרות של תרומה — אחת טהורה ואחת טמאה

וכן, המעורב, אומר הוא, מן המופנם, אפילו כשיש סוג ספק כזה. הרי לפניו שתי ככרות של תרומה, אחת טהורה ואחת טמאה, ואינו יודע איזו מהן, הוא לא יודע איזו משתיהן היא הכשרה הטהורה, אסור לו עכשיו לאכול את שתיהן. אבל יש לו פוטנציאל.

אומר הוא כך, אסור לו לאכול את שתיהן, אבל אומר הוא, הוא חושב כך, הרי אני לא צריך לאכול, צריך להיות ראוי לאכילה, ואחת מהן היא ראויה לאכילה. אמר, אומר הוא כך, הריני בטחורה בכל מקום שהיא, איזו שהטהורה היא, יהיה העירוב עם זו. אז עדיין אין עירוב שאין כאן סעודה הראויה לאכילה, כי הוא למעשה אסור לו לאכול משתיהן, כי שתיהן הן ספק תרומה טמאה, עירב עם סעודה שאינה ראויה.

ככר שהקדישו למחר — היום חול ולמחר קודש

אומרת הגמרא כך, אמר, הוא אמר כך, הוא הקדיש ככר, אבל הוא אמר כך, ככר זה היום חול, היום הככר עדיין תישאר חול, ולמחר אני מקדישו, מחר תהיה קודש. והוא ישראל וזה לא במקום קודש, הוא לא יכול לאכול אותה. וערב בו, הוא עשה בזה עירוב, הרי זה עירוב. למה? שבין השמשות עדיין לא נתקדש ודאי, בין השמשות הרי הככר עדיין לא נעשתה נתקדש, היא הייתה צריכה להיות קודש כשזה בוודאי למחר.

אמנם, ערב בו ביום, הרי זה תחילת בין השמשות. בין השמשות עדיין היה ספק. אז ספק, למה לא נאמר אז שהוא אסור לו לאכול כי זה ספק, כמו התרומה הטמאה הקודמת, ספק תרומה טמאה.

דיון: ההבדל בין ספק קודש וספק תרומה טמאה

דובר 1: אתה אומר לי טוב? מבין מה אני מתכוון לומר? הרי זה ספק קודש, הוא אסור לו לאכול.

דובר 2: נכון, ברור שהקודש נעשה רק כשזה ודאי. אני לא יודע, מה פירוש "עדיין לא נתקדש ודאי"? כאן טמון משהו.

דובר 1: אבל אני שואל קושיא, אם אנהנו צריכים להיות ראוי לאכילה פרקטית, לכאורה אסור לאכול אותו קודש בין השמשות.

הוא מסביר כך, הוא אומר שכמו שהגמרא אומרת זה, שההיתר של היום קדם לאיסור של מחר, והספק בין השמשות לא מספיק חזק להוציא דבר מחזקת היתר. כלומר, כשזה מתחיל, כשנעשה הספק הראשון, זה חזקת היתר עדיין, כי הקודש קורה רק כשזה כבר שבת. וזה החשבון.

אני שואל קושיא, למה הוא לא כותב שלכאורה זה אותו דבר כמו המקרה הקודם, והוא צריך להיות פסק חילוק. בוודאי שלמעשה אסור לאכול, אלא בפסק למדני זה פחות ספק איסור מהמקרה הקודם.

היום קודש ולמחר חול — להיפך

אבל אם אמר היום קודש ולמחר חול, היום תהיה קודש ורק בשבת תהיה חול, אז לחשוב שזה צריך להיות מותר. אבל אז אין מערבין באוכלים עד שתחשך. הנקודה היא, כשנכנסת שבת, זה עדיין בחזקת טהרה, בחזקת כשרות.

כך הרמב"ם בפירוש המשניות, "מפריש תרומה, ויש מפרש מפריש מן התרומה, ויש אומרים שלא תהא תרומה עד שתחשך". שרק תחול התרומה עליה, כן, כשנעשית שבת, אז תקבל קדושת תרומה. אז אין מערבין באוכלין, הרי טבל כל בין השמשות. כל עוד התרומה לא חלה כשנעשית שבת, זה טבל, אינו צריך שתי סעודות יום ביום. צריך להיות שעוד לפני שבת תהיה הסעודה מוכנה.

הנותן עירובו בבית הקברות

עוד שאלות דומות כך. הנותן עירובו בבית הקברות, אחד מניח עירוב. אמרנו שבת הקברות אסור בהנאה. בית הקברות אסור בהנאה. כאן, הוא רוצה להנות מבית הקברות, הוא רוצה לעשות קנין על לחמו. אבל, "מכיוון

השמשות. הגיעה לשם היה פראית, איזו היה מקומית פראית כזו, כי היא ידעה שהיא צריכה לעשות דילמה הלכתית מעניינת. את זה שהניחו מבעוד יום, היא אכלה בין השמשות. אז הפשט הוא שיש ספק אם היה עירוב כשבאה שבת, כי הרי הניח בין השמשות.

ואת זה שעירבו עליו בין השמשות, נתאכל עירובו משחשיכה. אז גם יש ספק, כי אם עדיין היה יום כשהניח את העירוב ונאכל רק בלילה, אז זה עדיין טוב.

אז ההלכה אכן כך, ששניהם הוא ספק, שני מיני ספיקות. שניהם קנו עירוב, שבין השמשות ספק הוא, וספק עירוב כשר. אין שום הבדל בכל אופן שהוא, אם הספק היה בדרך זו או בדרך זו, וזה גם לא תרתי דסתרי, נכון? זה החידוש, שתחשוב שאם היה לילה צריך השני לא... שכל אחד מהם הוא ספק עירוב, וממילא הוא כשר.

הלכה: לכתחילה לא יעשה עירוב בין השמשות

טוב מאוד, ספק עירוב כשר. אומר הרמב"ם, ואף על פי כן, שבדיעבד עירוב כשר בין השמשות, אבל לכתחילה, אומר הרמב"ם, כשספק חשכה ספק לא חשכה, כשזה זמן בין השמשות, לא יעשה עירוב תחומין לכתחילה. אבל כשמערבים עירוב, כל הדברים שדיברנו הם בדיעבד, אז זה עירוב. אבל זה לא לכתחילה.

הלכה: נפל על העירוב גל

עוד שאלות דומות מסוג ספיקות כאלה. אומר הרמב"ם, נפל על העירוב גל ביום ערב שבת שעדיין היה יום, נפל ערמת אבנים על העירוב.

עירוב שנפל עליו גל (המשך)

כלומר, אם למשל סתם לפנות את האבנים אינו מלאכה, אבל אם זה נקרא סותר, או היה לנו בהירות שכשמפיקע גל זה נקרא בונה חורש, אבל איך שזה, אם אי אפשר לעשות זאת בלי מלאכה — כלומר אם זה רק דרבנן, עירוב שנשחט בין השמשות, אם זה רק דרבנן זה כשר, כי בין השמשות מותר לעשות איסור דרבנן לצורך חשוב, היינו יכולים להוציא את העירוב. אבל אם צריך לעשות מלאכה ממש, אז לא עושים.

אומר הוא, ואם נפל עליו גל משחשיכה, שקרה אותו מעשה אבל כשכבר היה שבת, הרי זה עירוב, ואף על פי שאי אפשר להוציא אלא בעשיית מלאכה, כי כשהיה בין השמשות זה היה עירוב כשר.

ספק מבעוד יום נפל או משחשיכה, גם הרי זה כשר מאותה סיבה שלמדנו שספק בעירוב הוא כשר, כי הרי כאן יש ספק, לפי הצד שעדיין היה יום.

דיון: האם אפשר לעשות כלל מספק עירוב

דובר 1: אפשר לעשות כאן כלל, ספק עירוב, או עירוב בין השמשות?

דובר 2: כן. זה יותר כזה כלל, כי זה ספק אחד. אבל בין השמשות מביא את המקרים המעניינים שהוא מדבר מיום.

עכשיו ראינו סוג ספק שעוזר ושללא.

עירוב בתרומה שהיא ספק טמאה

אומר הרמב"ם, זה מעניין, זה קטע למדני. אבל המערב, אם אדם למד עד עכשיו, היה אומר שכל ספק לגבי העירוב הוא כשר, צריך להיות כשר. אומר הרמב"ם לא כך.

אבל המערב בתרומה שהיא ספק טמאה, אם עירב בתרומה שהיא ספק טומאה, והוא חושב, זה יהיה ספק עירוב, וספק עירוב הוא כשר? אומר הוא שאין עירוב, כי למעשה אסור ליהודי לאכול תרומה שהיא ספק תרומה. זה אמנם רק דרבנן, נניח שזה רק דרבנן, שני גדרים כי זה דרבנן, אבל הוא לא יכול למעשה. למעשה זו סעודה שאינה ראויה, שאינה סעודה הראויה.

דיון: האם יכול להגיע לעירוב

דובר 1: וכן, הוא למעשה לא יכול לאכול אותה, צריך הוא...

דובר 2: נכון, כשהשאלה היא אם כי כשאפשר להגיע לשם בסוג דברים כאלה, אז...

לתת שתי סעודות. ומניחין אותו בכלי אחד במקום שירצו. צריכים כולם להסכים.

דיון: למה כלי אחד

דובר 1: למה צריך להניח בכלי אחד?

דובר 2: זה רק לומר שאפשר. אפילו מניחים בכלי אחד זה טוב.

דובר 1: למה להניח בכלי אחד? שני אנשים, לכל אחד יש את עירובו, מה אכפת לך מה השני עושה? מה הנקודה?

דובר 2: שכלי פירושו רק עירוב של אדם אחד?

אחד מערב לכולן — צריך להודיעם

ואם עשה אחד עירוב לכולן, אם אחד עושה עירוב לכולם, כלומר הוא מזכה, יש דין כזה שצריך לזכות עם שליח. **צריך לזכות להם על ידי אחר,** צריך להיות דרך שליח. אבל בהלכות עירוב לא היה, אבל כאן יש חידוש: **וצריך להודיעם.** צריך להודיע להם.

בדרך כלל יש את ההלכה ש"זכין לאדם שלא בפניו". כאן דווקא ההלכה, כשעושים מתנה לאדם צריך להודיע לו, אבל לא מדברים כאן על הענין במסכת ביצה. כשעושים לאדם עירובי חצרות לא צריך להודיע לו, כי עושים לו טובה, עושים שהוא יכול לטלטל בחצר. אבל כאן צריך להודיע. למה?

אומר הוא כך: **שאינ מערבינ לאדם עירובי תחומין אלא לדעתו.** הוא עושה כאן כלל. אבל אי אפשר לעשות עירובי תחומין לאדם אלא לדעתו. למה? **שמא אין רוצה לערב באיזה רוח שירצה,** זה בעיה. אז הענין שיש כאן לוקח גם... זה לא כזה זכיה ברורה לאדם. למה? כי אם האדם רוצה ללכת לכיוון השני, הרגת אותו עכשיו, כי אם עושים עירוב עבורו, הוא נעשה תקוע בצד שבו אתה מניח אותו. כלומר, העירוב לא יעבוד, וזה חוב כזה... ממילא זה לא זכות ברורה לו.

אבל "**אם הודיעו מבעוד יום**" — אם הודיע לו מבעוד יום שהוא הולך לעשות עבורו עירוב, אז "**אף על פי שלא רצה אלא משתחשך**" — אפילו במשך היום האדם עדיין היה בשני קצוות, הוא רוצה כן, הוא לא רוצה, "כך היא דרכו של אדם", אבל כשנעשה משתחשך הוא החליט, כן, הוא רוצה באמת להשתמש בעירוב, אז זה נקרא עירוב. כי למעשה מתברר שזו הייתה זכות לו, למעשה הוא רצה. הייתה ברירה, הייתה כאן ברירה, ונעשתה ברירה. אה, זו הנקודה. ברירה, זה כבר נעשה, אבל זה היה תלוי על מנת. על מנת רצונו. ולמעשה היה רצונו, אפילו בשבת, אבל זה נחשב כאילו ערב שבת זה היה מקום שבייתו.

"אבל אם לא הודיעו עד שתחשך, אינו יוצא בו, שאין מערבינ משתחשך". אי אפשר לעשות עירוב רק... העירוב עובד רק אחרי שהוא יודע. הוא עושה כאן הבדל בין ידיעה והסכמה. הוא לא צריך להסכים, אבל הוא צריך לדעת. כי אם הוא יודע, האדם עושה תנאי ארוך. נראה בקרוב שאפשר לעשות הבדל בתנאי. הוא יכול, אפילו הוא עדיין לא יודע, הוא יכול כביכול לומר ולעשות מאוחר יותר עם רצונו. אם הוא רוצה, היה לו עירוב, ואם לא, לא. זה בית קיבול התנאי, ואדם יכול לעשות על עצמו גם תנאי. במזרח, נראה מאוחר יותר. נראה שהיה לו עירוב, כי החכמים ישרי כח, הוא אמר שזו הייתה זכיה, אבל הוא עדיין לא הסכים, הוא עדיין לא החליט שהוא רוצה באמת ללכת לשם.

הלכה יש — מי יכול לזכות עירוב תחומין

אוקיי. עכשיו, הזכיה, הוא אומר, היא כמו הזכיה בעירובי חצרות. **כל הזוכה בעירובי חצרות,** כל מה שלמדנו בהלכות עירובי חצרות מי יכול להיות מזכה עבור בעל הבית שלו, מה שלמדנו שם שהאישה יכולה, ואפילו עבד נראה לי שכתוב שם בפנים, הוא גם מזכה על ידי עירוב תחומין. מי שמזכה על ידי עירובי חצרות הוא מי שמזכה על ידי עירוב תחומין.

כלומר, צריך להיות מישהו שאינו ידו כידו, כלומר כמו קטן, וזה אומר שצריך להיות אדם שיש לו רשות, אולי אפילו קטן, שעם הרבנן אפשר לעשות שקטן יהיה זוכה. אבל לא מישהו שהוא אותה רשות כמוך, אדוני ובנו ובתו. אה, זה מישהו שאינו אותו אדם כמוני. יפה מאוד. צריך להיות

שרוצה בקיום העירוב שם אחר קנייה", הוא רוצה שהעירוב יהיה שם, הוא רוצה שבית הקברות יהיה מקום טוב ושמור שישמור את עירובו, **הרי נהנה בו.** יש לו הנאה. אז העירוב לא כשר?

דיון: מהי הנאה מבית הקברות

דובר 1: כי אם הוא הולך לאכול אותו, פירושו שיש לו הנאה מהעירוב. אני לא יודע, אסור לאכול בבית הקברות, כי זה נקרא הנאה מבית הקברות. לא ידעתי, להתפלל ליד קבר זה גם הנאה?

דובר 2: לא, כי הוא מתפיס כלי, הוא משתמש בבית הקברות.

דובר 1: כי הוא עומד על האדמה של בית הקברות?

דובר 2: הוא צריך שזה יישאר שם.

דובר 1: אבל בלי משתמש הוא צריך שזה יישאר.

בקיצור, כשהוא רצה שזה יהיה קונה שביתה, הוא צריך שבית הקברות יהיה שם, שלא יבלע ברשות הרבים. זה הבדל. הוא צריך את בית הקברות. פירושו שהוא נהנה מבית הקברות.

דובר 1: הוא מניח על מצבה.

דובר 2: אהא, הגיוני.

דובר 1: אוקיי, אנחנו מדברים באופן שצריך להנות מקבר. הגיוני יותר.

תראה את ההלכה הבאה, בוא נראה. היה... לאז אפאר פאר די מתים, אוקיי?

סטייה: האם עירוב הוא מצווה

דובר 1: יכול להיות שיש לך כאן קצת מצווה, אז יש מנוע לוג לרשע שהוא עושה מצוות עירוב. הוא אומר את הברכה על מצוות עירוב.

דובר 2: לכאורה לא, כי זה לא מצווה, זה רק היתר.

דובר 1: אוקיי.

נתנו בבית הפרס

נתנו בבית הפרס, הוא הניח במקום שיש לו דין בית הפרס. בית הפרס פירושו מקום שיש ספק טומאה, אנחנו לא יודעים אם באדמה שם יש אולי עצם. אז זה **כן עירוב, אפילו הוא כהן,** כאן החידוש. אם כהן מניח את העירוב בבית הקברות, בוודאי שזה לא עירוב, כי הוא אסור להיכנס לבית הקברות. אבל בבית הפרס, שכהן גם אסור להיכנס לבית הפרס, אבל על בית הפרס כן יש תירוצים. כי בבית הפרס יש היתר להיכנס עם **מגדל הפורה.** הרי תמיד יש מסוקים. הוא יכול תמיד לתפוס מסוק ולהיות שם ליד העירוב.

דיון: מהו מגדל הפורה

דובר 1: מגדל, כמו שלמדנו קודם, ארגז, ארגז מעופף. נו, מה זה מסוק אם לא ארגז מעופף? ארגז שיש מקום לאנשים להיכנס.

דובר 2: אני עושה בדרך ריאליסטית מה שהיה אז. אני לא הייתי, לא.

דובר 1: אני מתכוון, כשאומרים מגלגלין פרכת, זה לא כי זה היה ריאליסטי, אלא כי זה שייך, כי יש דרך לעשות זאת. אבל אחד רוצה לבנות כזה וארבעה אנשים יאחזו אותו בחבל, זה לא.

דובר 2: אה, אותם ארבעה, כן, נניח יש היתר, אפשר לנפות, ינפו את החול וילכו.

דובר 1: כן, ללכת בחזוקה, כן.

כי כל דרך להיכנס לא פירושו שאני מנוע מלהגיע לעירובי, ממילא הוא כן יכול ללכת.

רבים שרצו להשתתף בעירובי תחומין

מה קורה כשמספר אנשים עושים עירוב? זה הרמב"ם: **רבים שרצו להשתתף בעירובי תחומין,** כן, אז **מקבצין כולן עירובן,** לוקחים את כולם יחד את עירובם, **שתי סעודות לכל אחד ואחד,** צריך לתת שיעור של שתי סעודות לכל אחד ואחד. אין כאן כמו שר' יצחק הזכיר קודם, אין כאן את ההיתר של שאחרי סכום מסוים, אין כאן ראש, מונים אותנו בשמונה עשרה. שמונה עשרה היה השיעור. כל אחד צריך לתת שתי סעודות. כל אחד צריך

הלה עושה משיכה ראויה על הלחם, והוא עושה את המשיכה עבורי, והוא מניח את העירוב שלי. אבל החנווני, יש לו בינתיים לחם, ואני רק נתתי כסף, ורק עם כסף אין קונים. הוא צריך לעשות זכייה. הנקודה היא, הוא לא עשה זכייה.

"ערב עלי במעה זו" – לשון שליחות

"ואם אמר לו ערב עלי במעה זו", במקום שהוא כן אמר לו בדרך שליחות, **"הרי זה לוקח בהן פת ואוכל ומערב עליו"**. למה? כי אז החנווני יודע שהוא צריך להקנות את... כלומר, "לוקח בהן", זה לקנות. החנווני הולך לקנות בשליחותו ולהניח לו את זה.

קנין חליפין עם כלי

"אם נתן לו כלי ואמר לו תן לי בזו אוכל ואזכה לי בה", הוא נתן לו את הכלי ובזה עושה את העירוב, **"הרי זה לוקח אוכל ומערב עליו"**, שיעשה זאת בצורה, הוא צריך לעקוב, כן?

אה, הוא אומר לו, "תן לי בזו" פירושו, אה, הוא אומר לו, "קנה את הכלי, ועם הכסף תן לי את ה...". זה אפשר כן, זה קנין שאפשר לעשות, וזה אומר שהוא אכן הקנה לו. זה קנין חליפין. הנקודה היא שכאשר החנווני, רק עם כסף, לא היה קנין, כי הוא לא הקנה. כך אני מבין את הפשט. אוקיי, תן לי רגע.

מישהו, אבל עבד עברי זו כבר שאלה, זה לא ידו כידו. בקיצור, צריך להיות אדם אחר שאינו אותו אדם כמוך. יפה מאוד.

הלכה כ – נותן מעות לבעל הבית / חנווני / נחתום

אז, הרמב"ם ממשיך, **נותן אדם מעות לבעל הבית**, אדם יכול לתת כסף לבעל הבית **כדי שיקח לו בהן פת**, לקנות לחם ולעשות עירוב תחומין. זה אפשר לעשות. אבל נותן לחנווני או לנחתום, לאופה, ואומר לו "זכה לי במעות אלו עירוב", למה לא? כי לא עשה שליח, ולא בטוח מה קרה.

דיון: למה זה לא עובד אצל החנווני עם רק כסף?

למה אצל חנווני אי אפשר לעשות זאת? כן. אני לא יודע למה. כלומר משהו הוא לא מינה אותו? לא נתן לו לשון שליחות. הוא אומר שזו לא לשון שליחות. על מה מדברים כאן בכלל? אני אומר לו, "תהיה טוב, הנח לי את העירוב במקום פלוני ופלוני. הנח לי את הלחם. אני משלם לך עבור לחם, הנח את הלחם שם ושם."

כן, הוא אומר שהבעיה היא שמטלטלין אינו נקנה במעות. אז, הוא רק נתן לו כסף, והוא לא הזכה לו. אם היה מזכה לו, היה טוב. זו לא השאלה. כלומר, אם החנווני היה אחר כך הולך לקחת שני ואומר, "זכה לאדם פלוני וערב", זה טוב. הנקודה היא, כלומר, אם אני נותן כסף לאדם, והלה הולך לחנות,